

CHILE BULLETTINEN

Nummer 4/5 1977

Årgång 5

Pris 3 kr

4 år efter kuppen



RELD + PERE/MARCA-MARCA '77

chilekommittén

**ERKÄNN DE "FÖRSVUNNA"
POLITISKA FÅNGARNA**

**FÖR EN NORDISK BOJKOTT
AV CHILEJUNTAN**

Har de "försvunna" fångarna någon chans?

I ena minuten går han på en gata i Santiago de Chile, ska just snedda över vid grönt ljus när en bil rullar fram, några säkerhetsmän rusar ut och tvingar honom i baksätet.

I nästa minut existerar han inte. Han har aldrig häktats officiellt, aldrig formellt anklagats för brott, finns inte i något register.

Den "försvunne" fången. Nästa gång han dyker upp kan det vara som lik i floden Maipo. I bästa fall lever han i något av juntans hemliga fångläger.

Det är så den chilenska säkerhetspolisen DINA arbetar allt oftare. Människor grips utan vittnen, på gatan där ingen känner igen dem, i hemmet på natten under utgångsförbudet. Blir familjen vittne grips ofta även den. Ingen häktningsorder, ingen information till anhöriga, inga spår.

I augusti 1976 lyckades DINA operera utan vittnen i 75% av fallen. Det är den senaste statistiken vi har. Idag arbetar de säkert ännu mer effektivt.

Förnekar allt

Ju färre vittnen, desto svårare

är det naturligtvis att utöva någon press på myndigheterna att redovisa vad som hänt den "försvunne". Men även i de fall det finns edsvurna vittnesmål och klara bevis på att människor gripits så är det svårt att få något besked. Juntan och berörda myndigheter blåskar helt enkelt: "Dessa människor har aldrig häktats" hävdar man. Ibland går man ännu längre: "De har aldrig existerat".

Den katolska kyrkans hjälporganisation, Vicaría de la Solidaridad, har upprepade gånger krävt en undersökningskommission för att utreda försvinnandena. Anhöriga har



Den 14 juni inledde 26 anhöriga till "försvunna" politiska fångar en hungerstrejk på CEPAL's (ett FN-organ) kontor i Santiago de Chile. Man krävde besked om vad som hänt de ca 2 500 "försvunna" och att en undersökningskommission under FN:s beskydd skulle utreda frågan i Chile.

Internationellt fick aktionen stöd i flera länder. Hungerstrejker genomfördes i Washington och Mexico. I Stockholm hungerstrejkade tre personer på Hötorget (bilden).

lämnat namnlistor med krav på besked. FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna har begärt redovisning. Senast hungerstrejkade de anhöriga till "försvunna" fångar i FN-byggnaden i Santiago.

Fantastiska historier

Men hittills har alla dessa aktioner varit utan resultat. Antingen har juntan hävdat genom domstolar att bevisen för att de "försvunna" verkligen skulle ha häktats är otillräckliga. Eller också, när pressen varit för hård, har de snickrat ihop de mest fantastiska historier, t ex att åtta personer (bevisligen arresterade och/eller efterlysta) helt sonika och utan gränsproblem promenerat över bergen till Argentina. Eller att 119 "försvunna" likviderats av "sina egna kamrater" i Argentina, Colombia, Venezuela, Panama, Mexico och Frankrike eller vid sammandrabbningar med militär i Argentina.

Allt fler "försvinner"

"Försvinnanden" har tillämpats av juntan ända sen kuppen. Men från att ha varit en förhållandevis ovanlig metod under den första perioden av

massförtryck så är idag kneppet att låta folk försvinna den vanligaste formen av repression. Samtidigt som det totala antalet häktade minskar försvinner allt fler av de som grips. I januari 1976 försvann 3% av de gripna, i augusti samma år 57%. I år har hittills bara ett mindre antal försvinnanden rapporterats, men sett över en längre period är det klart att metoden nu är juntans främsta vapen mot motståndsrörelsen. Hittills har det slagit mot ca 2 500 personer.

De som juntan inte kan göra sig kvitt på något annat sätt – det är främst de som drabbas. Människor som är kända som fackliga eller politiska aktivister. I deras fall är det svårt att motivera fängslandena med vanliga brottsrubriceringar (typ ouppklarade stölder) för ingen skulle gå på det. Den metoden använder man istället mot mindre kända "gräsrotsaktivister".

Ansiktslyftning

Att juntan undviker öppna arresteringar är naturligtvis ett led i propagandan inför det ökande trycket från världsopinionen. Man har gjort stort nummer vid lämpliga

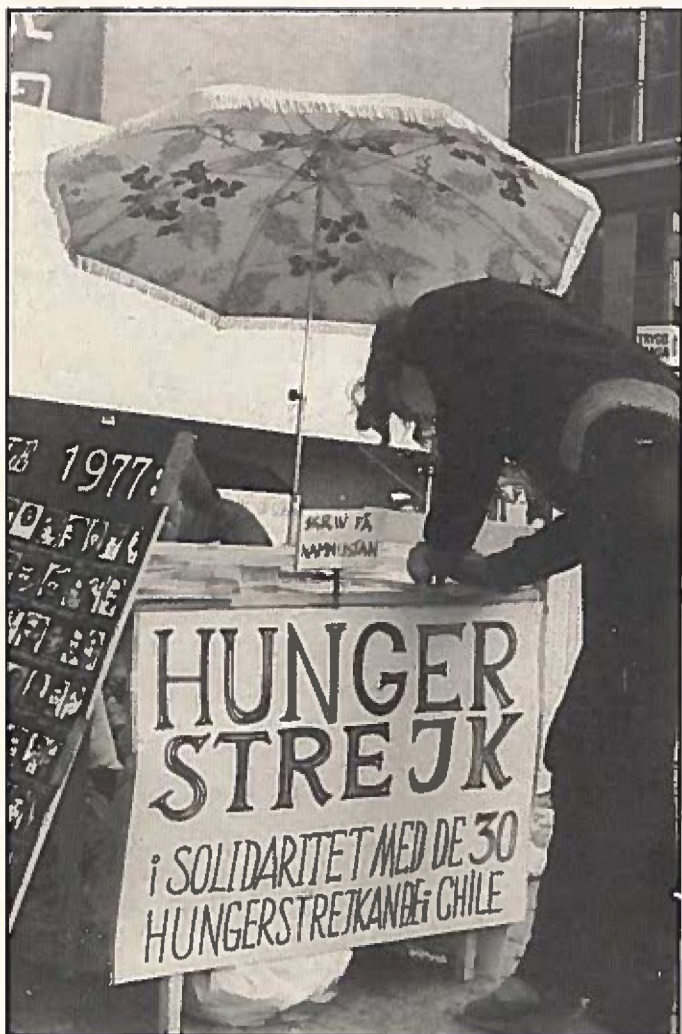
CHILE – DE "FÖRSVUNNA POLITISKA FÅNGARNA

Repressionens utveckling i Chile 1973-76

Chilekommitténs småskriftserie nr 5, 30 sidor, 3 kr

Alltsedan militärkuppen i september 1973 har chilenska fångelser och koncentrationsläger fyllts med politiska fångar. Formerna för politiska förföljelse har växlat – från de första månadernas urskillningslösa förföljelse till den systematiska förföljelse som idag drabbar dem som aktivt deltar i kampen mot militärdiktaturen eller på något sätt uttrycker sitt missnöje med den av juntan förda politiken. Från den första tidens kaos och brist på samordning mellan de fyra vapengrenarnas säkerhetstjänster till det centraliserade DINA som idag sköter om registrering och arrestering med åtföljande tortyr av de för juntan mest misshagliga personerna och som utomlands följer flyktingarnas förehavanden och driver propagandakampanjer för att förbättra juntans dåliga rykte.

Om detta och om vad man kan göra för de ca 2 500 "försvunna" politiska fångarna handlar ett nytt häfte som Chilekommittén utgivit. Häftet riktar sig till alla som arbetar för en chilensk fånge och till alla som vill sätta sig in i vad som hänt i Chile efter kuppen vad beträffar förföljelsen av politiska motståndare till militärdiktaturen. Häftet kan också användas av studiecirkel och som grundmaterial för utformandet av utställningar om Chile och politiska fångar.



I samband med hungerstrejken i Stockholm genomfördes en namninsamling med krav på att den svenska regeringen skulle agera.



Representanter för anhöriga i Stockholm till "försvunna" fångar uppvaktade UD och framförde krav på att regeringen skulle agera. Samtidigt demonstrerade en grupp utanför UD:s lokaler (bilden).

FN:s generalsekreterare Kurt Waldheim inledde på ett tidigt stadium förhandlingar med den chilenska FN-delegationen. De resultat som uppnåddes var att Pinochet lovade att lämna besked om de "försvunna" vars anhöriga deltog i strejken i Santiago och att de 26 hungerstrejkande inte skulle utsättas för repressalier från juntans sida.

tillfällen av att fånglägren "töms" (ingen politisk fånge kvar enligt Pinochet). Då måste man ju förneka att lika många nya fångar kommer till hela tiden och de som DINA griper måste placeras på hemlig ort. De gömda fångelsernas antal ökar. I dem sitter bland annat sådana fångar som tidigare frigivits (!).

I oktober 1976 beräknade FN att det fanns 5 000 politiska fångar i Chile. Efter den tidpunkten har bara ca 300 frigivits officiellt.

Var kan vi göra?

Det kan verka hopplöst att försöka pressa juntan till några erkännanden eller föränd-

ringar när det gäller de "försvunna" fångarna. Men själva metoden med hemligt förtryck är ett resultat av just internationella påtryckningar mot juntans synliga terror. Det visar att militärerna är mycket känsliga för världsopinionen när protesterna blir för många och starka.

Därför handlar en stor del av Chilekommitténs septemberkampanj i år om "försvunna" fångar. Kommittén uppmanar alla föreningar, fackklubbar och organisationer (som inte är partipolitiska) att delta i en brevkampanj med krav på besked om de "försvunna" fångarna. Så här går det till:

Namnlista

Chilekommittén tillhandahåller namn och andra uppgifter på olika "försvunna" fångar. Varje organisation får ett namn att arbeta för. I brev till Chiles president, justitieminister, utrikesminister, inrikesminister, Högsta Domstol och Appellationsdomstol kräver organisationen besked om just sin namngivne fånge.

Givetvis kan breven också innehålla allmänna krav på att juntan upphör med all repression, upplöser DINA etc. Men det är viktigt att visa att man känner till och engagerar sig i ett konkret fall.

Hjälp med namn, adresser och brevmallar kan man få på Chi-

lekommittén, Box 622, 101 28 Stockholm eller den lokala Chilekommittén. Där kan också tipsas om hur man jobbar med olika informationsaktioner som utställningar, tidningsartiklar etc.

Erkänn de "försvunna" politiska fångarna! Fri de alla politiska fångar!

Låt det höras ända till Chiles kaserner!

Mats Nörklit

Mera om de "försvunna" fångarna finns i Chilebulletinen nr 1/77, 3/77 och i Chilekommitténs småskrift om de "försvunna" (nr 5).

~Det beror på oss!

URUGUAY

"Amerikas Schweiz" förvandlat till kontinentens tortyrkammare

Den 11 september 1973 genomförde militärerna sin kupp i Chile. Knappt tre månader tidigare, den 27 juni, hade militären i Uruguay krossat resterna av demokratin i sitt land.

När president Allende i Chile mördades och hans regering avsattes skedde det snabbt. I Uruguay hade statskuppen genomfört efter en lång process där militären hade fått allt mer makt. Idag är Uruguay emellertid en militärdiktatur som i grymhet inte står den chilenska diktaturen efter.

HUR HAR DA DETTA kunnat ske? Hur har detta mönsterland, detta föredöme i Latinamerika i början av seklet vad gällde demokrati, social välfärd och liknande, kunnat utvecklas till en av kontinentens brutalaste militärdiktaturer?

Uruguay är, och har alltid varit, ett underutvecklat land, ekonomiskt beroende, först av Spanien, sedan av den engelska imperialismen och nu av den nordamerikanska. Det har en utpräglad monokultur: jordbruksprodukter — ull, kött och hudar — utgör 80-90% av exportvärdet.

Under nittonhundratalets första decennier var landet ekonomiskt relativt starkt och en liberal demokrati härskade. En organiserad och kämpande arbetarklass drev fram avancerade sociala reformer, bl a åtta timmars arbetsdag (1915) och obligatorisk folkpension (1919), vilka kunde bekostas av de stora exportintäkterna. Så kom landet att kallas "Amerikas Schweiz".

Stagnation på 50-talet

Sådan var situationen fram till mitten av 50-talet. Då, efter andra världskrigets och Koreakrigets högkonjunktioner, ökade dels svårigheterna att sälja landets traditionella exportprodukter på världsmarknaden, dels stagnerade den industri som börjat byggas upp och som expanderat, särskilt textilindustrin. Jordbruket fortsatte med ålderdomliga arbetsmetoder, mycket lite gjordes för att rationalisera och effektivisera användandet av jorden.

Den ekonomiska krisen började alltså framträda i Uruguay för 20 år sedan, en kris som accelererat fram till våra dagar. Uruguay tvingades ta de första villkorliga lånen från Internationella valutafonden.

Krisen fördjupades under 60-talet. De sociala reformerna urholkades. Största delen av bördan lades på arbetarklassens axlar, och missnöjet bland folket bredde ut sig. 1965 kröntes det fackliga enhetsarbetet i formandet av CNT (motsvarar LO och

TCO) och ungefär samtidigt bildades stadsgerillan Tupamaros. Då Breda Fronten (en center-vänster koalition) 1971 fick 20% av rösterna i valet innebar det att en tredje kraft för första gången i landets historia gjort sig gällande utanför de båda traditionella partierna, det konservativa och det liberala.

Undantagslagar

På folkets organisering och ökade protester svarade makt-havarna med ökat förtryck. Undantagslagar stiftades mot stadsgerillan som i praktiken kom att användas mot all opposition. Aren mellan 1968 och 1973 har kallats den "konstitutionella diktaturens tid" — en tid med fria val och parlament, men också med allt mer kringskurna politiska friheter, censur i press och radio, förföljelse och fängslanden. Genom en gradvis process införlivades Uruguay med det Latinamerika, vars utmärkande drag är arbetslöshet, fattigdom och förtryck.

Kuppen 1973

Den ekonomiska, politiska och sociala krisen förvärrades och imperialismen och dess inhemska företrädare, bankkapitalisterna och storgodsigarna, kunde inte ge en ekonomisk och demokratisk lösning på den. De besuttna kände sig hotade av folkets ökade kamp. De väpnade styrkorna fick allt större handlingsfrihet för att "rädda demokratin". Utvecklingen kulminerade i statskuppen den 27 juni 1973, då parlamentet stäng-

des och militären (med en civil president som galjonsfigur) i realiteten tog över alla maktbefogenheter, med stöd och hjälp från USA och Brasilien.

Den nuvarande presidenten heter Aparicio Mendez — ett namn som under kriget stod högt upp på Uruguays lista över ökända nazister. Det liberalt demokratiska Uruguay har omvandlats till en fascist-diktatur.

All politisk aktivitet förbjuden

Idag är det i Uruguay förbjudet att utöva någon som helst politisk aktivitet. 14 politiska partier och grupper har upplösts och studentföreningarna förbjudits. Alla politiskt aktiva medlemmar — såväl valda som icke valda — från samtliga partier vid de två senaste valen har fått sina politiska rättigheter upphävd — det rör sig om 15-20 000 personer. Många f d parlamentsledamöter sitter fängslade, och det är nu drygt ett år sedan senatorm respektive diputerade Hector Gutierrez Ruiz och Zelmar Michelini kidnappades torterades och mördades i Buenos Aires.

De var valda för Breda Fronten, den center-vänster koalition som bildades inför valet 1971, bestående av Socialistpartiet, Kommunistpartiet, utbrytningar ur de två traditionella borgerliga partierna, en del militärer och andra mindre grupper. Dess presidentkandidat, den nu 70-åriga general Liber Seregni, satt

Forts. från föregående sida

först fängslad i 16 månader, greps sedan på nytt i mars 1976 och sitter fängslad sedan dess, tillsammans med andra militärer.

De allmänna val som skulle ha ägt rum i november 1976 genomfördes aldrig, och det finns heller inga utsikter till val inom överskådlig framtid.

Fackföreningslokaler blev tortyrkammare

Också den fackliga verksamheten undertrycks. Fackliga ledare och aktivister utgör en stor del av de politiska fångarna. En del fackföreningslokaler har stängts, andra har konfiskerats av militären och gjorts om till tortyrkammrar, några hålls fortfarande öppna men endast för kultur- eller sportevenemang, och under stark kontroll.

CNT, den uruguayanska landsorganisationen omfattade före kuppen 93% av de organiserade arbetarna i landet. Idag har den en framträdande ställning i motståndskampen.

Arbetarklassen medveten

Det har gjorts försök från regeringens sida att få kontroll över fackrörelsen. Så beslöt den t ex något halvår efter kuppen att upplösa CNT och utlysa nya val. Visst, tyckte arbetarna, varför inte? . . . Och när 110 000 skrivit in sig på nytt vid det olagligförklarade CNT sattes snabbt stopp för valproceduren. Något år senare började man, med hjälp av stora summor USA-dollar, att försöka skapa "gula", regeringskontrollerade fackföreningar. Dessa och andra försök i samma syfte har alla hittills misslyckats — Uruguay har en till stora delar politiskt medveten arbetarklass.

Ökad skuldsättning

Ekonomi är med ett enda ord katastrofal. För Uruguay, som för alla underutvecklade och ekonomiskt beroende länder, har bytesförhållandena blivit allt ofördelaktigare och utlandsskulden har vuxit. Lånen har framför allt kommit från Internationella Valutafonden, Världsbanken, IDB och Brasilien. Sedan kuppen 1973 har Uruguays utlandsskuld ökat med 717 miljoner

dollar och uppgår för närvarande till 1,7 miljarder dollar. Bara under andra halvåret 1977 ska landet betala 316,6 miljoner dollar i räntor!

En av 450 inspärrade

I Uruguay finns en politisk fånge på var 450:e invånare. Trots att nya fängelser byggs, bl a ett på Isla de Flores (Blomsterön) i Montevideobukten, och fler lär planeras, räcker de i alla fall inte till för det stora antalet fångar. Därför används, förutom polisstationer och militärförläggningar bl a fackföreningslokaler (såsom byggnadsarbetarförbundets tidigare huvudlokal), gamla järnvägsagnar och lägenheter som tillhör arresterade som interneringsställen.

Fram till 1975 tillhörde den överväldigande majoriteten av de politiska fångarna Nationella Befrielse rörelsen Tupamaros, eller anklagades för att göra det. Idag tillhör de flesta — mellan 2 000 och 3 000 — Kommunistpartiet, som de senaste två åren varit utsatt för sällsynt hård och systematisk förföljelse. Utöver dessa båda största huvudgrupper finns det fängslade medlemmar ur de övriga Breda Fronten-partierna, från olika mindre vänsterorganisationer och från de båda traditionella partierna.

Systematisk tortyr

Det är sällsynt att en politisk fånge inte utsätts för tortyr. Tortyr tillämpas systematiskt och ofta upprepade gånger. Ibland för att träna upp nya torturerare. I Montevideos utkanter har det upprättats en "tortyrfabrik", Helvetet, där tortyren utförs enligt löpande band principen: en grupp fångar "mjukas upp" inför de kommande förhören medan en annan håller på att förhöras (=torteras), och ytterligare andra får ta igen sig en kort stund innan det är dags för nya förhör, osv runt, runt, veckor, ofta månader i sträck.

Amnesty International har dokumenterat 28 dödsfall under tortyr (i början av 1976), men man vet att siffran stigit sedan dess, trots att myndigheterna gör vad de kan för att dölja när sådana "olycksfall i arbetet" inträffar. Ibland får de anhöriga en igenspikad kista, och när de öppnat den,



mot uttryckligt förbud, har den döde visat gräsliga spår efter den brutalaste tortyr. Ibland återlämnas den avlidnes kropp inte alls, men med fångar har kunnat vittna.

Samarbete mellan diktaturerna

Med aktivt deltagande av CIA utvidgas allt mer samarbetet mellan förtryckarorganen i södra Latinamerika, vilket gör att uruguayare för en högst osäker tillvaro i grannländerna.

Enbart i Argentina fanns det vid militärkuppen där i mars förra året ca 3 000 flyktingar från Uruguay. Uruguaysk säkerhetspolis kan agera fritt, och många av de kidnappningar och mord som utföres i Argentina har gällt uruguayare. I juli förra året kidnappades t ex i Buenos Aires 30 flyktingar från Uruguay — i oktober stod de flesta av dem på en lista över personer som arresterats för omstörtande verksamhet i Uruguay!

Den fascistiska ideologin

All undervisning är kontrollerad. Läroplanerna är förändrade — militären försöker inplantera den fascistiska ideologin i skolorna. Dessa är fulla av informatörer, liksom universiteten. Många lärare har fängslats eller avskedats. En del universitetskursur har måst ställas in för att det inte funnits lärare. Det finns fall där skolbarn ända ner i de lägre tonåren arresterats, satts i isoleringscell och sedan släppts, utestängda från varje form av undervisning i mellan 2 och fyra år.

Total presscensur råder: 26 rikstidningar och politiska organ, fem lokaltidningar och hela den fackliga pressen har drabbats av totalförbud sedan militärkuppen. Endast de tidningar som är lojala mot regeringens politik tillåts fungera — för närvarande kommer det ut fyra rikstidningar i landet.

De flesta länder har en armé. I Uruguay är det armén som har ett land.

EVA BENDZ

Att känna skräcken...

Överfulla fängelser, censurerad press, stora utlandsskulder. Tortyr, arbetslöshet, befolkningsflykt.

Uruguay i ett nötskal. Men den tillfällige besökaren

— vad ser han? Ser han förtrycket? Känner han skräcken?

I den här artikeln skildrar en kamrat som nyligen besökt landet sin upplevelse av Uruguay idag.

”Det var mycket värre än jag någonsin kunnat föreställa mig. Vad jag inte riktigt insett förut är hur skräcken griper in i varje familj, hur man inte vågar umgås, hur man knappt kan hälsa på gatan. Allt är kontrollerat. Jag lärde mig att det är två saker som är absolut förbjudna — att yttra den minsta kritik mot regeringen och att på något sätt hjälpa de politiska fångarna, inbegripet ekonomisk hjälp till deras anhöriga.

Man kunde aldrig tala fritt med folk. Till och med när man samtalade inomhus inom familjen var det alltid någon som reste sig, titt som tätt, för att kontrollera att ingen stod och lyssnade. Jag träffade några som nyss släppts från ett fängelse. Vi kunde endast utväxla några få ord, 2-3 minuter högst, längre kunde man inte samtala. Angiveri är vanligt och det råder en otäck stämning. Mitt intryck är att i Uruguay är terrorn och kontrollen mer total än i Chile.

Nattliga råder

Även jag fick personligen känna av militärdiktaturen. Jag hälsade bl a på i en familj som har en son som är flykting i Sverige. Det vet ju både polis och militär om och det var inte någon som helst hemlighet att jag var där. Men en natt väcktes jag av att polisen knackade på min sovrumsdörr och beordrade mig att klä på mig och följa med. Det var en fruktansvärd upplevelse. Det rörde sig om en av dessa många nattliga polisråder som företas när alla ligger och sover

Polisen uppgav att någon ringt dem och sagt att familjen hade besök från Sverige. Polisen såg förmodligen en chans att få information om flyktingar i Sverige. Nu misslyckades detta eftersom min första tanke var att för att

följa med måste jag ju vara anklagad för något. Jag vågade helt enkelt att följa med om de inte kunde tala om för mig på vilket sätt jag bröt mot uruguayansk lag. De hade noggrant förklarat att denna lag gällde även mig som utlänning. Eftersom de inte hade något att anklaga mig för fick jag stanna och föra bort mig med våld vågade de sig inte på.

Innan de väckte mig hade de omringat hela huset med kapist beväpnade poliser och de två som väckte mig var beväp-



nade med pistoler. De hade väckt upp familjen genom att bulta på dörren och sedan letat igenom alla rum, rivit ut alla papper i skåpen, läst brev som låg framme på bordet och förhört alla om vad jag haft med mig, pengar, presenter eller liknande. Just att bli väckt så här brutalt mitt i natten av beväpnade poliser är en upplevelse som aldrig kommer att försvinna ur mitt medvetande.

Det som hände mig visar tydligt den absoluta rättslöshet som råder i Uruguay. Alla individuella rättigheter är upp-

hävda och detta gäller även besökare från andra länder.

Befolkningsflykt

Arbetslösheten är stor. Över en miljon människor har lämnat Uruguay som nu har en befolkning på 2,8 miljoner. Antingen av politiska skäl eller för att dom inte kunnat försörja sig. Militären talar bekymrade om en befolkningskris. Uruguay lär vara ett av de få länder i världen som har en negativ befolknings-tillväxt, det vill säga att fler personer utvandrar eller dör, än det föds nya medborgare.

kontrollerat. På en mindre ort vet polisen exakt vem som är vem, och dom kan slå till när helst dom behagar. Det var den här känslan jag upplevde som mest fruktansvärd. Den ständiga rädslan och osäkerheten. Vad händer imorgon? Dom vet, och en människas liv beror på deras godtycke. Man har inget skydd, ingen att vända sig till.

Framtidsutsikterna

Framtidsutsikterna verkar fruktansvärt dystra. Den borgerliga demokratin kunde inte lösa Uruguays ekonomiska kris, Tupamarosgerillan misslyckades, generalstrejken misslyckades, och nu har vi en militärregering, som inte heller kunnat övervinna krisen. En återgång till ett borgerligt demokratiskt system kan inte lösa Uruguays problem lika lite som militärdiktaturen. Men det är svårt att tänka sig någon revolution i Uruguay om inte det händer något i Argentina eller Brasilien. Om den "inhemska" militären inte klarade situationen skulle säkert den argentinska eller brasilianska armén gärna hjälpa till, och invadera Uruguay. Och hur skulle det lilla Uruguay klara sig mot en jätte som Brasilien?

Speciellt det som händer i Argentina är viktigt även för Uruguay. Där finns det ju fortfarande ett aktivt och organiserat motstånd. Vi märkte själva att gränsen mot Argentina var speciellt väl bevakad. Vid varje provinsgräns var det poliskontroll. Dom frågade inte efter körkort eller bildokument, utan: "var kommer ni ifrån, vart ska ni, legitimation". På tjugo mil blev vi kollade tre gånger. Bilnumren skrevs upp. Detta för att förhindra att "omstörtande element" skulle smita med turistströmmen från Argentina — Uruguay är Argentinas Mallorca. Före och efter de kända fängelserna är det också polisspärrar och stark kontroll. ”

Motstånd?

Ja, människorna i opposition finns ju kvar, men allt är ju så



VARNING för indianer!

Den nya landsvägen Manaus-Boa Vista i Brasilien har äntligen öppnats officiellt – tio år försenad. Försening beror delvis på attackerande indianer i området. Men inte heller i fortsättningen verkar vägen bli riktigt vad generalerna hade tänkt sig. Ungefär tio mil av vägen går nämligen genom den krigiska Waimiri-Atroari stammens reservat. Stammen har ingalunda stillatigande funnit sig i det påtvingade intrånget på deras marker utan har hittills dödat mer än ett dussin arbetare och expeditionssmedlemmar. Vägen är därför kantad av skyltar som varnar för indianer – även de som verkar vänligt sinnade ska man akta sig för. All trafik genom reservatet nattetid är förbjuden och på dagarna kan man endast göra resan i konvojer...

Latin Letter

COLONIA DIGNIDAD en ljusskygg historia

COLONIA DIGNIDAD, det stora tyskägda jordgodset i södra Chile, som under diktaturen fungerar som ett koncentrationsläger, har en ljusskygg bakgrundshistoria.

Colonia Dignidad grundades 1961 under ledning av den 55-årige Paul Shafer. Under godsets första år anlände 230 tyska emigranter till platsen. Alla tillhörde en mystisk sekt – Den Privata Sociala Missionen, grundad av Shafer.

Shafer själv avskedades 1952 från ett arbete som kyrklig ungdomsledare i Gartow i norra Tyskland. Han grundade då denna religiösa sekt.

1960 inrättade sekten i staden Heide ett barnhem med mellan 30 och 50 barn. Hemmet hölls helt isolerat från omvärlden. Ett år senare anklagades Shafer, som är homosexuell, för att sexuellt ha utnyttjat barnen. När han skulle arresteras flydde han till Chile där han grundade Colonia Dignidad.

Shafers sekt isolerade sig på godset, men 1966 lyckades två personer fly från platsen. De berättade att på Dignidad rådde förhållanden som kunde liknas vid ett koncentrationsläger. 15 administratörer anklagades för att där förvara människor i privata fängelser, och utsätta dessa för fysiskt våld och sexuella övergrepp. Två tyskar, Ursula Schmidtke och Reinhard Weder hade straffats till döds inom området.

En parlamentarisk undersökning tillsattes men kom inte fram till någonting.

Nu behöver inte Paul Shafer längre vara orolig för någon insyn. Bland hans vänner är säkerhetspolisen DINA och en högt aktad och ofta återkommande gäst lär vara självaste president Pinochet.

Här kan han känna sig i passande sällskap, även om hela Chile har formats till ett liknande koncentrationsläger.

Cambio 16, Spanien

Uruguay och Chile LÅNGPRATAR

Uruguays och Chiles delegater vid det pågående OAS-mötet (Organisationen för amerikanska stater) på Grenada försvarade sig i sammanlagt fyra timmar långa anföranden på lördagen mot angrepp för brott mot de mänskliga rättigheterna. Talen var ett slags filibustertaktik för att hindra de ansvariga för en ny rapport om brott mot de mänskliga rättigheterna att få plats för några gemälen. ICHR, Interamerikanska kommissionen för de mänskliga rättigheterna, hade lagt fram en rapport om Argentina, Uruguay och Chile. Uruguays representant talade i tre timmar och hans chilenske kollega höll ett timplångt anförande.

AFP/ Dagens Nyheter

ORWELLS 1984—OCH PINOCHETS

I BÖRJAN AV JULI lät Chiles självutnämnde president Pinochet meddela offentligheten att han överväger att hålla val i Chile 1984 – ett årtal som väcker diverse obehagliga associationer. I sig ett intressant löfte eftersom den chilenska juntan hittills har avvisat varje tanke på allmänna val. Å andra sidan är det väl knappast fråga om någon liberalisering av regimen – med den dystra dödsstatistiken i åtanke kan man förmoda att det Pinochet inte lyckats utrota eller landsförvisa av oppositionen hittills skall han och hans säkerhetspolis nog klara av innan 1984.

Med andra ord – när den chilenska befolkningen är tillräckligt kastrerad politiskt, när Chiles sista folkvalda president, Salvador Allende, har varit död i elva år och när glömskan lagt sig över allt

som heter folkfront, då vill generalerna tillåta ett val där det som återstår av folket får välja två tredjedelar till en eller annan form av av styrande församling medan den sista tredjedelen skall tillsättas av juntan.

Det förutsätter naturligtvis att juntan lyckas hålla sig kvar vid makten i sju år till. Men även om den nu gör det har perspektivet med detta strikt organiserade "val" också sina ljusa sidor. Juntan har som bekant förbjudit alla politiska partier och anser t o m högerflygeln av det kristdemokratiska partiet för sina potentiella fiender. Vid det sista valet i Chile fick folkfronten och kristdemokraterna tillsammans 70% av rösterna. Man kan alltså lugnt utgå ifrån att val – av vilket slag det än vara må – kommer att förorsaka politisk oro, för även om Pinochet har varit ef-

ektiv i sin utrotningspolitik har det dock inte lyckats honom att göra sig av med 70% av befolkningen.

Och val – även i sin mest demagogiska form – har alltid skaffat regerande generaler problem på halsen. I Latinamerika är det ytterst få diktatorer som har klarat sig helskinnade från ett val. Anningen har de varit tvungna att förklara det segre partiet för olovligt, som i Guatemala för några år sedan, eller också har de sett sig tvungna att gripa till så stora svindelsiffror att själva valet, hur symboliskt det än har varit i själva verket blivit löjväckande som i Brasilien där de två tillåtna partierna har kunnat välja mellan att säga ja eller näväl till de regerande generalerna.

Information 12 juli 1977

FÖRSÄMRAD HÄLSOVÅRD

OFTA KAN MAN i de chilenska tidningarna läsa insändare om landets dåliga hälsovård och svårigheterna för vanliga människor att kunna betala för sin sjukvård.

I El Mercurio den 27 juni kritiserar en insändare att många läkare av ekonomiska skäl lämnar det statliga hälsovårdsorganet för att inrätta privatmottagningar.

— De som får lida för detta är alla de dåligt betalda lönearbetarna. Varifrån skall dessa hundratusentals få de 300-400 pesos som behövs för att betala en privat läkarundersökning? frågar brevskrivaren.

I en annan insändare kritiserar den otillräckliga vården av TBC-sjuka, speciellt då antalet TBC-sjuka ökar.

— Det fattas hygieniska inrättningar och sjuksalar för att ta hand om de sjuka... och därför måste de som anses minst sjuka lämnas utan någon vård alls.

El Mercurio

Justitieministern retar biskopar

DE KYLIGA RELATIONERNA mellan den katolska kyrkan och Pinochets regim fortsätter. I april såg sig biskoparna tvungna att offentliggöra ett protestbrev till justitieminister Renato Damilano för dennes nedsättande ord om kyrkans andliga tjänare.

Justitieministern hade i ett öppningstal vid Valparaíso-universitetet ondgjort sig över kyrkans sociala arbete. Så här skriver biskoparna:

— Under denna högtidliga akt har ni refererat till oss som

"de i lilakantade rockar" som "överger den andliga vården", "glömmer att Guds rike inte är av denna världen", "för fram en hycklande politisk attack av regeringen", "sammansvärjer sig med politrucker och marxister" och "överger sitt heliga ämbete för att ta den plats, som de partier som på ett eller annat sätt deltog i förstörandet av vårt land, fick överge."

Aldrig i Chiles historia har biskoparna behandlats på detta sätt av någon med presi-

dentens förtroende, skriver biskoparna och förklarar att de skall föra fram sin protest direkt till landets president Pinochet.

El Mercurio, april

I förtäckta ordalag...

ÄVEN DIKTATURENS anhängare känner ibland moralisk indignation över förtrycket av det chilenska folket. De kan då våga sig på att kritisera missförhållandena, bara kritiken kan lindas in i t ex religiösa liknelser och avslutande lovord.

Ett exempel är ett personligt inlägg på ledarplats i tidningen La Tercera. Där berättas om kung David som tog sig en annan mans hustru och sedan sände denne man till främsta ledet i kriget mot ammoniterna, där han dödades. För denna synd fördömde profeten Natan kraftigt kung David.

— Det behövs i Chile en profet som med respekt och stor uppriktighet går upp till slottet och säger till vår överbefälhavare: President, om ni vill känna till den sanning i vilken Chile lever så lyssna inte bara på era ministrar och rådgivare . . . försök att lyssna till folkets klagosång, som på gatorna, på torgen, på fabrikerna och industrierna för fram deras protester mot den outhärdliga misären och de ständigt höjda priserna på konsumtionsvaror.

— Övertyga er om, President, att dessa samma människor som hälsar er i de byar ni besöker . . . om de kunde, skulle skrika i protest mot de antipatriotiska handelsmännens lurendrejeri. Dessa som fortsätter att exploatera folket, höjer priserna när de får lust och därmed gör lönejusteringarna helt illusoriska utan att man ser någon som kan göra något åt det.

Det är en saftig kritik från de egna leden mot resultatet av Pinochets politik, även om man naturligtvis varken vågar eller vill ifrågasätta själva diktaturen.

La Tercera

PERU: Generalstrejk!

Militärregimen i Peru har svåra dagar. Den ekonomiska krisen i landet har utlöst strejker och demonstrationer över hela landet. Den mest välorganiserade proteströrelse som förekommit sedan militären tog makten 1968.

Inflationen har inte kunnat stoppas av några ekonomiska paket och ekonomiministerna har fått vandra ut och in ur regeringens kabinett allteftersom de misslyckats med sina paket. Under en tid av 60 dagar har Peru haft tre ekonomiministrar. Och i takt med ministerbytena blev de ekonomiska åtgärderna alltmer drastiska och alltmer i enlighet med Internationella Valutafondens krav.

Gruvarbetarna har strejkat, lärarna har strejkat och en generalstrejk på nationell nivå genomfördes den 19 juli. Man har krävt att undantagstillståndet ska upphävas, att förbudet med strejker ska upphävas, att lönerna ska höjas i enlighet med levnadskostnaderna. Protesterna och strejkerna har förvisso varit framgångsrika, men de har också mötts av en allt hårdare repression. Antalet döda i sammanstötningar mellan polis och civilbefolkning i samband med strejker och demonstrationer de senaste två månaderna är inte känt, men enligt de rapporter som kommit rör det sig om minst ett femtiotal. Och antalet politiska fångar ökar för varje dag. Fängslad och försvunnen är t ex CGTP:s (fackförbundscentral, ledd av peruanska kommunistpartiet) generalsekreterare Eduardo Castillo. Arbetsgivarna har fått rätt att avskeda alla som deltar i strejker.

Och under tiden ägnar sig högerpartierna åt konversationer med militärregeringen om eventuella allmänna val med förhoppningen att återfå maktpositioner förlorade under tio års militärstyre.

**STÖD
KAMPFONDEN!
Pg 88 72 33-5**



FOTHOJD

Tänk så högt över marken
dessa herrar flyger
Och så nära marken morfar Vega
lämnade sina fötter
när han hängde sig
i koncentrationslägret i Chacabuco

"CHILE: Förbudet att sjunga och leva" är en mapp med chilensk exilkonst och -diktning. För dikterna svarar Carlos Pulgar, översättningarna är gjorda av Anna-Karin Sjödin. Illustrationerna är signerade Rolando Perez.

En andra upplaga av mappen har nu tryckts upp varför mappen alltså åter är möjlig att få tag på. Den kostar 25:- och finns att köpa på Chilekommittén (Box 622, 101 28 Stockholm) eller direkt från förlaget (Ordfront, Fack, 104 32 Stockholm).



CHILE I DAG

En färsk rapport med röster från

LANDSBYGD o STAD

Hur lever den chilenske bonden 1977 när juntan haft fyra år på sig att vrida klockan tillbaka och krossa alla initiativ inom jordbruket som togs under Allendetiden?

Vad har det betytt för folket på landsbygden att bonderåden och småbrukarkommittéerna slagits sönder, att jordreformen har körts baklänges med omfördelning av jorden från fattiga till rika?

Så här rapporterar vår utsände:

HITTILLS HAR PINOCHET & CO återlämnat drygt 60% av de egendomar som exproprierades under åtta års jordreform till godsägarna. Det omedelbara resultatet: produktionen har sjunkit med 57% för 8 av de mest viktiga jordbruksprodukterna. Det som blir kvar av de kollektiva produktionsenheterna från UP-tiden håller man nu på med att stycka upp i familj jordbruk, men de enda som har någon chans att bli tilldelade jord är de som inte på något sätt är komprometterade vad gäller direkt deltagande i Freis och Allendes jordreformer.

En kvinna på ett före detta CERA (1) berättar:

”1973 fanns här 34 familjer, nu är det bara 13 kvar. Jag vet inte vart dom tagit vägen. Alla ledare har skjutits eller slagits ihjäl. Ända fram till förra året visste man inte om man skulle komma hem levande om man var tvungen att åka till stan för att uträtta ärenden. Hittills har vi haft tur, visserligen är vi inte längre medlemmar med rätt till vad jorden ger, men min man José tjänar fortfarande lite pengar som traktorchaufför.

Jag vet inte vad som händer med oss när jorden

delats. Allting har blivit så svårt, pengarna räcker ingenstans och det känns så hemskt att inte kunna ge barnen det man vet att dom behöver. Ändå måste det vara bättre för oss här på landsbygden än för dom som är fattiga i stan. Här växer det i alla fall och vi har ju en liten trädgård och ett par kycklingar.

Alla är rädda

Värst ändå är att man inte tåls lita på någon. Vem som helst kan ju vara spion. Alla är rädda och ingen tåls säga någonting. Att jag tåls berätta det här för dig beror bara på att jag vet vem du är. Då och då händer det att någon försvinner som varit oförsiktig med sina åsikter. En del kommer tillbaka men alldeles sönderslagna efter några dagar.

Framtiden för de som får ett litet eget jordbruk är inte heller så ljus. Möjligheterna att få krediter är i praktiken obefintliga och som regel står den nyutnämnde bonden med sin jord utan tillgång till vare sig maskiner, konstgödsel, utsäde eller andra nödvändiga förutsättningar för att han ska kunna producera. För de flesta betyder det med att man måste sälja sin jord till närmaste storgods eller jord-

bruksföretag. Den fria konkurrensen medför idag ökad koncentration och monopolisering av produktionsmedlet jord samt en omfattande proletarisering av den breda landsbygdsbefolkningen.

För mapucheindianerna är det definitivt slut på hoppet om att få tillbaka reservatjord. Så här berättar en mapuchegubbe:

”Vi är fattiga vi mapuche och inte är det väl egentligen någon regering som har förstört våra problem särskilt bra, men nu är det hemskt svårt. I år har vi fått missväxt och sjukdom i vetet och vi kommer inte att ha något utsäde att så för nästa år och får man låna så måste man betala igen alltihop inom ett halvår. Jag vet en som lånade en säck vete i september för att betala igen värdet i mars. Då ville dom ha igen mer än dubbelt. Dom sa att räntan var 200% p g a inflationen.

Ingen har heller längre råd till att köpa konstgödsel för även om man får en bra skörd kostar gödslet mycket mera än vad man får för vetet. Man får dåligt betalt. Det finns inte längre någon statlig uppköpare och distributör. Allt är privat och mellanhänderna tar

det mesta. Dessutom har regeringen sålt alla maskiner som CORA (2) och INDAP (3) hade för att låna och hyra ut till oss som har det sämre ställt. Vill man ha hjälp med skörden nu för tiden måste man hyra privat.

Man kan inte annat än få uppfattningen att den samlade skuldsättningen av mapuche och andra småbrukare på längre sikt måste leda till att de totalt förslavas, till stor glädje för de stora jordbruksföretagen naturligtvis, som vill ha god tillgång på en billig arbetskraftsreserv för att kunna producera billigt för export.

Chile har förut alltid varit tvunget att importera livsmedel för att tillgodose folkets behov. Trots att jordbruksproduktionen idag minskat med ungefär 7% totalt sett så exporterar man idag mer jordbruksprodukter än någonsin. Vem gör sig vinster på det chilenska folkets svält?

I tidningsartiklar kan man läsa om hur Japan är på väg att bli en marknad för chilensk fiskindustri och att man nyligen exporterat kött för två miljoner dollar till Libyen. För att inte tala om all frukt som säljs till bl a Kina och Västeuropa, inte minst till Sverige.

Svältande barn och välbekände monument över ”frihetens och fosterlandets försvarare” — det är bilder från dagens Santiago. Men också ett ständigt och envist motstånd mot regimen, även om den bilden självklart är mera svärfångad.

”Mi papa no vive con nosotros mas...” — ”min pappa bor inte med oss längre...” började en liten kille på sex år sin berättelse när jag frågade honom varför han var tvungen att tigga. Han hade kommit lång väg in till Santiagos centrum från stadsdelen San Bernardo för att åtminstone klara livhanken på egen hand. I centrum rör sig mycket människor och alltid är det någon som förbarmar sig över en liten pojke med en slant eller en brödbit.

Genom att ge sig iväg hemifrån under längre eller kortare perioder avlastar många ungdomar på det här sättet familjens hushåll. Om man nu har någon familj. Många familjer har splittrats under åren efter kuppen och då kanske speciellt i de ”poblaciones” som var starka anhängare till Allende.

De fäder som överlevt den direkta repressionen står som regel arbetslösa med en tung försörjningsplikt. Kyrkan räknar med att arbetslösheten kan vara upp till 80% i vissa kåkstäder. Ibland blir det för mycket att bära att se sina barn bli allt mer undernärda och många gånger ger sig fadern av som pappan till den här pojken.

Monumentet

Alternativet för medklassens barn är att lära sig mar-



schera och sjunga hymner till militärens ära som man gör från dagis och uppåt. Till daghemsföreståndarnas uppgifter hör också att ta med barnen på utflykter till regement, tempel, museer och monument, för att undervisa om de patriotiska symbolerna, och fosterlandets försvarare.

Pinochet och hans hejdukar vill naturligtvis också vara med på ett hörn och har placerat en minnessten med evig eld mitt i ett av Santiagobornas mest populära strövområden i centrum, ”Cerro St. Lucia”. På den här stenen står att läsa: ”Denna frihetens flamma tändes av republikens president, Hr general Augusto Pinochet Ugarte, och den ärorika regeringsförsamlingen ledsagade av medborgerligheten, i Santiago stad den 11 september 1975.” På andra sidan stenen har Augusto själv kommit på något: ”Chilenare, Friheten är nationalsjälen oförnekliga väsen.”

För säkerhets skull bevakar alltid två karabinjärer detta monument.

September — frihetens månad

”Chile firar traditionellt självständighetsdagen den 18 september och arméns ära den 19 september. Ända sedan de väpnade styrkorna störtade diktator Allendes marxistiska regim 1973 har chilensarna

införlivat den 11 september i denna serie av festligheter som fyller dem med stolthet. September representerar verkligen frihetens månad för Chile. Den tolkar det som vilar djupast i det nationella sinnet, den alltid levande kampen mot förtryck för den egna friheten.”

Detta står att läsa i inledning till en av juntans propagandaskrifter. Det gäller verkligen för gorillorna i Chile att omformulera krossandet av demokratin, kanske kan man övertyga en och annan företagare från utlandet. Man glömmer i sammanhanget att Allende valdes till president 4 september 1970 i demokratiska val.

Motståndet lever

Mot juntans propaganda och än mer mot juntans verklighet kämpar motståndsrörelsen i hela Chile. En röst från Santiago:

”När man bedömer motståndet i Chile får man vara medveten om att alla politiska och fackliga vänsterorganisationer har blivit mycket hårt slagna och att det framför allt nu gäller en reorganisering av den fortfarande medvetna chilenska folket. Det kommer att ta lång tid men vi kommer att lyckas. Varje dag kommer vi

närmare målet, att krossa juntan. Men det är en stark fiende vi slåss emot.

Dock — varje demonstration och varje liten bojkottaktion förkortar vår kamp. Juntan är direkt beroende av stöd utifrån för att kunna sitta kvar. Genom att t ex inte handla med Chile förstärker man olika alternativ till juntan politiskt samtidigt som man försvagar juntan ekonomiskt. Därmed medverkar man till konflikter inom militären.

Man kan säga att motståndet i Chile bedrivs på olika nivåer. När arbetslösa organiserar sig i arbetslöshetskommittéer och när mödrar samlas för att tigga ihop och laga gemensamma måltider för barnen så anser jag att detta är politisk medvetenhet och därför ett grundläggande motstånd mot de krafter som framtvingar all nöd i Chile idag.

Noter:

- 1) CERA= Centro de Reforma Agraria, kollektivjordbruk under Allendetiden
- 2) CORA= Corporación de Reforma Agraria, statligt organ för jordreformen
- 3) INDAP= Instituto Nacional de Desarrollo Agropecuario, statligt organ för jordbruksutveckling

LO ligger lågt

Medbestämmandelagen, MBL, som började gälla den 1 januari i år, handlar i första hand om förhållandet mellan "arbetsgivare" och anställda i Sverige. Men om vi säger att MBL också reglerar bl a rätten till information och förhandlingar om t ex investeringar i Latinamerika — då måste också vi som är aktiva i solidaritetsarbetet med Chiles folk intressera oss för MBL.

Tolkningen av MBL är inte självklar. Hur den ska tolkas och vilka avtal som kommer att slutas, hur långt inflytandet kommer att sträcka sig, beror bl a på de anställdas styrka.

För att klargöra LO:s syn på MBL och vilka begränsningar den sätter för ett aktivt fackligt solidaritetsarbete ställde vi några frågor till P-O Ekeberg, jurist på LO.

Chilebulletinen: Tar MBL upp frågan om fackliga sympatiåtgärder och vilka gränser anger den i sådant fall?

P-O Ekeberg: Ingemund Bengtsson, som var arbetsmarknadsminister när propositionen om MBL skrevs, gjorde ett uttalande i propositionen om sådana här stridsåtgärder: "När det gäller strejker och andra stridsåtgärder med bakgrund i utländska förhållanden finns det enligt min uppfattning inte heller anledning att utforma regler i lagen. Jag finner det helt naturligt att svenska arbetstagarorganisationer inte skall vara förhindrade från att delta i internationellt organiserade sympatiåtgärder till stöd för broderorganisationer eller för att uttrycka solidaritet med dem som utsätts för politisk förföljelse eller eljest är i behov av internationellt stöd. Begär i sådana sammanhang en facklig internationell organisation skall ansluta sig till en internationell aktion kan det inte vara rimligt att resa rättsliga hinder häremot".

Det är inte helt tydligt vilka åtgärder och typer av konflikter Ingemund Bengtsson avsåg med detta — men helt klart är att sympatiåtgärder begärda av en facklig internationell är lagliga.

Skiljer lagen på olika former

av stridsåtgärder som t ex strejk och blockad?

— Nej, det gör den inte. Lagen talar endast om stridsåtgärder, utan att definiera detta.

Till höstens Metallkongress finns motioner som tar upp kravet på en bojkott av chilenska varor. Hur kan enligt din mening en sådan bojkott komma till stånd?

— Som jag ser det är en bojkott organiserad av metallinternationalen ett sätt. Men det utesluter inte andra former av sympatiåtgärder som inte är organiserade av metallinternationalen, men som är organiserade av andra etablerade organisationer. Jag kan dock inte gå in på vilka typer av sympatiåtgärder som skulle vara lagliga.

Men vi ska komma ihåg att om en stridsåtgärd pågår i t ex Chile och den organisationen skulle vilja ha stöd från andra länder. Då kan vi också utgå från att sympatiåtgärder i Sverige skulle vara lagliga.

När måste ett företag ge information om t ex investeringar utomlands? På vilket sätt kan då en facklig klubb förhindra eller begränsa sådana investeringar?

— MBL gäller ju förhållandet mellan arbetsgivare och anställda på ett företag. Den ger inte grund för att begära informationer från ett annat företag, t ex ett dotterbolag utomlands. Men om företaget ingår i en koncern, då har de anställda rätt till information som angår dem, även om det gäller ett annat företag inom



Per-Olof Ekeberg

koncernen. Förutsättningen är att informationen finns inom det egna företags väggar.

Vilka möjligheter finns då att ta upp förhandlingar om t ex investeringar i Latinamerika?

— Den möjligheten finns om det gäller det egna företaget och exempelvis har betydelse för sysselsättningen i det svenska företaget. Man kan också träffa avtal om begränsningar av investeringarna.

Innebär investeringarna viktigare förändringar för de anställda — då är arbetsgivaren skyldig att både informera och att uppta förhandlingar. De anställda har också rätt att begära centrala förhandlingar om de inte kan nå en uppgörelse på det lokala planet. Men därutöver ger lagen ingen möjlighet att vidta några åtgärder.

Som det nu är finns det alltså inga möjligheter i MBL att driva igenom ett krav på begränsningar av investeringar i t ex Latinamerika?

— Nej, utom argumentationens tyngd beror det på vilken nivå vårt inflytande kommer att ligga på efter ett avtal om medbestämmande.

Är ett företag t ex skyldigt att lämna information om varifrån råvaror eller andra varor köps?

— Principen är den att arbetsgivaren fortlöpande ska informera de anställda om den produktionsmässiga och ekonomiska utvecklingen. Men de uppgifter som vi begär ska behövas för att ta tillvara de

anställdas intresse. Jag kan inte säga om ursprungslandet för råvarorna har betydelse för detta. Det är inte självklart.

I alla de här frågorna verkar det i stor utsträckning vara fråga om tolkningar. Hur kommer egentligen praxis att fastställas?

— När det gäller att tolka avtal och lagar är det alltid i sista hand Arbetsdomstolen som fastställer praxis. Men också organisationernas egna uppgörelser kommer att ha betydelse.

Av intervjun med P-O Ekeberg framgår att LO inte i detta läge är berett att tolka MBL särskilt offensivt på de områden som gäller sympatiåtgärder och andra solidaritetsaktioner. Vad P-O Ekeberg i klartext säger är att i princip endast aktioner initierade av en yrkesinternational eller annan "etablerad" organisation kan anses lagliga. Det finns alltså inget utrymme för t ex strejker eller blockader på enskilda företag. Inte heller att svenska fack agerar utan yrkesinternationalens godkännande.

I MBL-förhandlingarna lägger LO största vikten vid, och det är helt naturligt, frågor som rör anställningsförhållanden och lönefrågor. Men det är viktigt att komma ihåg att MBL i sig inte säger hur stort "medbestämmandet" ska vara i olika frågor. Det avgörs genom avtal. Det kan sträcka sig alltifrån insyn till veto och självbestämmande. Därför är det viktigt att inte släppa de frågor som gäller t ex rätten till information och möjligheterna till förhandlingar om begränsningar av investeringar i diktaturstater, råvaruinköp och andra handelsförbindelser med länder som t ex Chile.

Om inte vi som är aktiva i solidaritetsarbetet tar upp dessa frågor på våra arbetsplatser, då kommer ingan annan att göra det heller. MBL ger en möjlighet, även om motståndet är stort, att flytta fram våra positioner på dessa områden — den möjligheten ska vi inte missa.

Robin Lapidus

FLYKTINGAR I BRASILIEN

"Vi lever i alla fall"

För de argentinare som vill komma undan förtrycket och våldet i hemlandet står inte många flyktmöjligheter till buds. Bolivianer, uruguayare och chilener hade på sin tid flera alternativ att välja mellan när det politiska förtrycket slog till. Men för argentinarna har paradoxalt nog Brasilien, militärdiktaturernas hemland, blivit det främsta tillflyktslandet.

I inget av de länder som omger Argentina kan en argentinare presentera sig som politisk flykting — samarbetet mellan ländernas säkerhetspolis är väl etablerat. Men det är lättare för en argentinare att hålla sig undan i Brasilien än att försöka hålla sig dold i sådana länder som Chile, Bolivia, Paraguay eller Uruguay. Och för att resa över gränsen mellan Argentina och Brasilien behövs inget pass, det räcker med det enkla identitetskort som alla är utrustade med.

Enbart i Sao Paulo uppehåller sig för närvarande minst 20 000 argentinare. Nästan alla är rädda, om än av olika skäl. Några har kanske sökt sig hit efter att ha hotats med kidnappning eller avrättning av motståndsanslagarna i hemlandet — men de lever för det mesta ombonat i stora villor omgivna av privata livvakter. Det stora flertalet däremot har kommit hit på flykt undan det förtryck och den ekonomiska misär de utsatts för, eller helt enkelt för att undkomma det dagliga dödandet i Cordoba, Tucuman, Rosario eller Buenos Aires.

Av dessa bjuder nu många ut sina konstverk — koppararmband och läderarbeten — på stadens centrala gator och får med nöd och näppe ihop till sin dagliga försörjning. Andra lyckas få jobb på fabrik, men i avsaknad av arbetstillstånd får de finna sig i svältlöner och hotas ständigt av att poli-



Många av flyktingarna från Argentina livnär sig på tillfällighetsarbeten eftersom de saknar arbetstillstånd. Den som får ett jobb vid bandet i Coca-Cola-fabriken har "tur".

sen skall upptäcka, att deras tillfälliga uppehållstillstånd löpt ut.

Förtäckt invandring

Brasilien har inte skrivit under de internationella flyktingkonventionerna, och det finns inga möjligheter att begära asyl i Brasilien. Bosättningstillstånd, å andra sidan, ges bara åt sådana som har viss, hos invandrarmyndigheterna specificerad yrkesutbildning — och som kan förete lämplighetsintyg från hemlandet.

Eftersom de inte kan resa in i landet varken som flykting eller som invandrare kommer argentinarna till Brasilien som vanliga turister med ett tillfälligt uppehållstillstånd på 90 dagar och utan rätt till avlönat arbete. 1976 gick drygt 120 000 argentiniska "turister" över gränsen till delstaten Rio Grande del Sul — men det finns förstås inga uppgifter om hur många av dem som i verkligheten var politiska flyktingar. I år har kontrollen skärpts och polisen har fått order om att i större utsträckning utvisa eller avvisa förmodade flyktingar (precis som i Sverige).

Därför är de argentinare som flytt till Brasilien på ständigt jakt efter ett skriftligt anställningserbjudande, för att därmed kunna utverka ett uppe-

hållstillstånd hos Invandrarmyndigheterna. Men många har gett upp hoppet och står nu i kö utanför den så kallade "kommittén för Rättvisa och Fred" (katolsk hjälporganisation). Där hoppas de få bidrag till resekostnaderna och eventuella dokument, för att kunna bege sig till någon tryggare tillflyktsort i t ex Venezuela eller eventuellt i Europa.

Rika företagsledare och svältfödda studenter

De argentiniska flyktingarna i Brasilien representerar olika politiska riktningar. Bland de 20 000 argentinarna i Sao Paulo finns förstås även företagsledare och dylika som har fortsatt att jobba för samma, ofta multinationella företag, för vilka de jobbat i Argentina. Och de besväras inte av polisen eller utpekas i pressen som oroselement.

En annan grupp är de yrkesutövare — advokater, läkare, arkitekter etc — som tvingats hit av den ekonomiska krisen i Argentina. Bland dem finns det dock många som dessutom är eftersökta av den argentiniska regimen för att de verkat som politiska eller fackliga ledare inom sina respektive yrkessamfund.

Den största gruppen, och den som har det svårast, består av ungdomar — arbetare eller studenter. De flesta av dem är sådana som jobbat politiskt

på basplanet i hemlandet, och som utsatts för direkt förföljelse från högerens ökända terroristorganisationer (t ex AAA). De kom till Brasilien med vad de "stod och gick i" och de försöker överleva med "vad som står till buds". I Sao Paulo, liksom i Rio de Janeiro, livnär de sig på diverse ströjobb, underbetalda och på svältgränsen — utan giltigt uppehållstillstånd och med ständig risk för att bli utvisade till Argentina.

"Vi lever i alla fall . . ."

Ändå är den här osäkra situationen i Sao Paulo och övriga Brasilien någonting som flyktingarna föredrar framför att bli kvar i Argentina. I Brasilien har de visserligen inga utsikter att få bosättningstillstånd eller fast arbete, och de kan inte räkna med att bli erkända som politiska flyktingar. "Men, hörnu polarn, vi lever i alla fall", säger Oskar, 22-årig metallarbetare från Olavarría utanför Buenos Aires. Hans ord speglar de begränsade framtidsperspektiv som idag erbjuds tusentals ungdomar över hela Latinamerika. Men ändå är hans ord förhoppningsfulla: att man trots allt fortfarande lever betyder ju också att man kan återvända för att kämpa, älska och segra.

"Och nog kommer vi att segra" menar Oskar.

CAMILO

Chilekommittén har alltsedan militärkuppen i Chile rest kravet STÖD MOTSTÅNDET – BOJKOTTA DIKTATUREN ! som en av sina huvudparoller.

Kravet på internationell isolering av Pinochetjuntan har också framförts av de chilenska vänsterpartierna, av den chilenska landsorganisationen CUT, av arbetar- och fackorganisationer i flera länder, t ex England, Italien och Australien, samt av solidaritetsorganisationer runt hela världen.

Men VARFÖR ska vi bojkotta Chile? Är det endast för att visa vår indignation, vår avsky? Eller kan bojkotten få några direkta följder – för juntan? För det chilenska folket?

Frågor och svar om bojkotten – argument att använda i kampen för en total svensk, nordisk och världsomfattande bojkott!

Alla är väl emot Pinochetjuntan, men vi kan ju inte bojkotta allting som vi tycker illa om?

Nej, det går knappast att kräva total bojkott av alla länder vars regimer man ogillar. Bojkotten är ett tungt vapen, som bara bör sättas in där det är både berättigat och effektivt. Det är det om diktaturen uppfyller tre villkor:

OFör det första, förstås, att regimen har största delen av befolkningen emot sig, och de förtryckta i landet ser bojkott utifrån som ett stöd för sin egen kamp.

OFör det andra att regimen är så lite stabil, politiskt och/eller ekonomiskt och så pass beroende av utlandet att en bojkott verkligen är kännbar.

OFör det tredje att den internationella arbetarklassen och världsoptionen känner till och upprörs över det förtryck som råder i landet.

Pinochets Chile uppfyller allt det här. Där för är det realistiskt att kräva bojkott av militärdiktaturen i Chile.

Kan man verkligen skada juntan genom bojkotter?

Ja, dels *politiskt*. När junta-representanter, i diplomatfrack eller tennisskor, avvisas i andra länder är det en prestigeförlust för diktaturen. Press utifrån bidrar dessutom till splittringen inom borgarklassen och inom juntan själv.

Dels skadar bojkotter juntan, och de kapitalintressen som backar upp den *ekonomiskt*. Den typ av ekonomi som juntan försöker bygga upp i Chi-

le är i hög grad beroende av utlandet, av utrikeshandeln och av utländska krediter och investeringar.

Chilejuntan har genomfört en ekonomisk folkmordspolitik enligt Nobelpristagaren Milton Friedmans recept (Se Chilebulletinen 7/76). Statens roll i ekonomin har minskats. Stora delar av skol- och sjukväsänder, sysselsättningspolitiken och de statliga företag som privatkapitalet inte vill överta skrotas. Den inhemska industrin får inget stöd mot utländsk konkurrens.

Resultatet: Massvält. Reallö-
nerna har sjunkit med mer än 2/3, arbetslösheten är enorm, barnadödligheten har 18-dubblats, och den totala produktionen är lägre än 1969. Tiotusentals småföretagare har gått i konkurs – deras gamla kunder har inga pengar att köpa för längre.

Efter att ha stympat den inhemska marknaden statsar juntan och dess ekonomer idag på exporten. Försäljningen till utlandet av mineraler, livsmedel och industrivaror ökar kraftigt, fast tillverknin-
gen minskat.

Så en bojkott skulle vara effektiv därför att juntans ekonomiska politik misslyckats?

Om man säger att juntans politik "lyckats" eller "misslyckats" måste man först fråga "lyckats" ur *vems* synpunkt?

För största delen av Chiles folk är Friedmanpolitiken en katastrof. Även om man har

turen att ha ett jobb, räcker en arbetares eller lägre tjänstemans lön inte till att täcka en familjs behov av kalorier och proteiner – och ännu mindre till sådan "lyx" som bostad, kläder, mediciner. . . Men det betyder *inte* att juntan misslyckats. För den har aldrig *försökt* åstadkomma annat än elände för de egen-
domslösa.

Visst har juntan bekymmer med ekonomin, men det enda som den oroar sig för är profitterna. Visst har nationalinkomsten minskat, men genom att ta från de fattiga och ge till de rika har diktaturen sett till att de totala vinsterna är större idag än någonsin förr. Visst har många företag gått omkull, men de största och mäktigaste kapitalintressena klarar sig fint.

Tack vare enorma krediter och den lyckade exportoffensiven kan juntan nu glädja sina imperialistiska upphäckare med punktliga ränte- och avbetalningar på utlandsskulden.

Om man stabiliserat ekonomin, så är det väl föresatt med bojkott nu?

Den absolut bästa tidpunkten för ekonomisk bojkott var nog 1975, då krisen var som djupast, produktionen i botten, inflationen svindlande och betalningsbalansen genomruten. De fackliga och politiska organisationer som hade möjlighet att genomföra aktioner då, men lät bli, begick ett stort svek mot de chilenska arbetarna.

Men det betyder inte alls att Chiles ekonomi är stark, och att det är meningslöst att bojkotta. På grund av det stora utlandsberoendet slår bojkotter och kampanjer mot företag som handlar med eller investerar i Chile hårt. Ännu känsligare blir juntan av att investeringstakten i landet är så låg.

Regimen har överlevt ekonomiskt, men på längre sikt finns alla de strukturella problem imperialismen skapat kvar. Juntapolitiken bygger på en enorm utsugning. Den kan inte upprätthållas annat än med terror. Både denna och utarmningen drabbar stora befolkningsskikt och försvagar juntan politiskt. Dessutom hotar hungerpolitiken den framtida tillgången på arbetskraft.

**Skulle inte en bojkott drabba de fattigaste här-
dast, och göra deras situation ännu värre?**

Arbetslösheten och svälten i Chile beror inte på att landet blivit bojkottat. De är delar av en medvetet genomförd politik, för att rädda kapitalismen i Chile. Den chilenska arbetarklassen förlorar inte på att exporten av de varor den själv tidigare konsumerat, stöppas. Och det mesta av importen är sådant som folket inte har mycket glädje av: varaktiga konsumtionsvaror och lyx för överklassen och officerskåren, samt militärutrustning till förtryckarna. Juntans superliberala handelspolitik betyder att fler och fler före-

Frågor om BOJKOTT

och svar m KOTT

tag konkurreras ut av multijättarna, och att arbetslösheten växer.

Det enda undantag jag anser bör göras från den ekonomiska bojkotten är leveranser av baslivsmedel, som vete, ris eller bönor. Den importen går juntan motvilligt med på för att undvika en total hungerskatastrof, trots att den allmänt sett kraftigt minskat tillgången på livsmedel i landet (vilket driver upp priserna). Där för var det bra att Hamnarbetarförbundet lämnade dispens för exporten av matfett till Chile, under vårens blockad.

Det bästa stöd vi kan ge de chilenska massornas kamp för en dräglig levnadsstandard är att på alla sätt försvåra genomförandet av diktaturens ekonomiska planer:

Kan man få juntan att föra en annan ekonomisk politik?

De chilenska arbetarnas kamp och internationella solidaritetsaktioner kan tvinga fram vissa eftergifter från juntan. De kan också leda till att Pinochet & Co byts ut mot någon annan form av klassdiktatur. Men juntan har inte totat ihop sin ekonomiska politik för att vara elak, utan för att det är den politik som bäst tillgodoser både den inhemska borgarklassens och imperialismens intressen. De ekonomiska ramarna för kapitalismen i ett land som Chile är trånga och tillåter inte någon radikalt annorlunda politik än den som förs.

På samma sätt som regimen kan pressas att släppa en del politiska fångar kan den bli tvungen att lindra en del av nöden, vilket är nog så viktigt. Men för att göra slut på den ekonomiska terrorn, likaväl som den militära, måste man göra slut på kapitalets makt i Chile.

Skulle inte aktioner mot t ex Chiles kopparexport vara felaktiga? De riktar sig ju mot tredje världens kamp för bättre råvarupriser?

Råvarupriserna på världsmarknaden spelar en stor roll för många länders inkomster. Men de säger ingenting om vem som får de här inkomsterna. Chile är väldigt beroende av priset på koppar. 1972 var det priset lågt. Samma år räckte en arbetares timlön till 1,4 kg bröd. 1974 hade kopparpriserna nått rekordhöjder, men den chilenska arbetarens timpeng räckte bara till 1 1/2 kg bröd. Hade det mellan 1972 och 1974 hänt något mer i Chile än att kopparpriserna ändrats? Något som kanske t o m var viktigare, därför att det ändrade styrkeförhållandena i klasskampen i Chile?

Kan en bojkott bara i Sverige ha någon betydelse?

Bojkott i ett eller några länder är ett politiskt och moraliskt stöd till motståndskampen. Även de begränsade bojkottaktioner som varit hittills har skrämt juntan (se t ex det dokument från det chilenska

utrikesdepartementet som finns i Chilebulletinen 4/75) och tvingat den att frige fångar. Och även bojkott i ett land som Sverige har ekonomisk betydelse: Sveriges handel med Chile ökade efter kuppen. Att den sedan föll igen, och nu bara är hälften så stor som 1974 beror till största delen på Hamnarbetarförbundets bojkottaktioner.

Men naturligtvis hade Hamns bojkott haft ännu större effekt om inte LO vägrat stödja den.

Är Hamnarbetarförbundet den enda fackföreningen i Sverige som stöder bojkottkravet?

Många lokala fackföreningar, både klubbar och avdelningar, har uttalat sig för bojkott av Chilejuntan.

LO-ledningen ställde sig ganska negativ när frågan om bojkott först kom upp. Inställningen svängde dock snart – LO anser att bojkott är ett bra vapen mot juntan, men bara om den är världsomfattande. I väntan på en sådan, stöder LO bojkottkravet i princip, men inte i handling.

Det LO-förbund som spelar en nyckelroll när det gäller ekonomiska aktioner, Transport, uppmanar sinamedlemmar att bryta Hamns blockader. Transport tillhör liksom Sjöfolksförbundet Internationella Transportfederationen (ITF). Transportens ledning har länge hävdad att inga aktioner från deras sida är meningsfulla förrän ITF tar initiativ till blockad.

När ITFs exekutivråd uppmanade alla medlemsorganisationer till vissa begränsade åtgärder, i november 1975, sa Sjöfolkarna – men Transport nej. Man ansåg exekutivrådets cirkulär för "luddigt", att de åtgärder som föreslogs "mer blidkar Chilekommittén än retar generallerna i Chile", att den internationella fackföreningsrörelsen inte kan göra något åt juntan förrän USA går i spetsen och slutar ge Chile krediter, och att bojkott skulle leda till att svenska arbetare miste jobbet... (Transportarbetaren 4/76)

Företagen hävdar ju också att chilebojkott skulle leda till arbetslöshet i Sverige. Stämmer det?

Svenska bolags profiler är inte något argument mot solidaritetsaktioner för de chilenska arbetarna. Svenska arbetare har själva intresse av att inte acceptera att företagen här ger stöd till reaktionära diktaturer som håller lönerna nere i sina länder. Det förlorar både svenska och chilenska arbetare på. Arbetsköparna försöker alltid spela ut olika arbetare mot varandra. I längden är det bara kapitalet som tjänar på vår brist på solidaritet, även om den kortsiktigt kan kräva uppofferingar.

Dessutom är det inte sant att en Chilebojkott skulle orsaka arbetslöshet. Inget svenskt företag behöver slå igen för att det slutar köpa Chilekoppar, när det råder en enorm överproduktion, och kopparlagren i världen uppgår till två miljoner ton. Chilesalpeter kan ersättas med konstgödsel osv.

Men det bästa vore ju en världsomfattande bojkott – går det att genomföra?

Chilekommittén arbetar för en nordisk bojkott som ett steg på vägen. Både de finska och norska landsorganisationerna har uttalat sig för bojkott. Om svenska LO också slutar upp borde en samordnad aktion i Skandinavien vara möjlig.

Socialdemokratiska partier sitter i regeringsställning i många länder. Både Fria Fackföreningsinternationalen och Fackliga Världsfederationen har sagt sig vara för bojkott av Chilejuntan. Vad det gäller är om den internationella Chilesolidariteten är så stark att den kan förmå dessa organisationer att verkligen genomföra en internationell bojkott. De bär ett tungt ansvar för hur lång och svår de chilenska arbetarnas kamp måste bli!

När de chilenska arbetarna försökte skapa ett socialistiskt samhälle bojkottades Chile av imperialismen. Den internationella arbetarklassen måste bojkotta och försvåra kapitalets bloddrypande "lösning" av problemet Chile.

Katarina Katz

Bokbrottsarbete kan ofta kännas tungt och segslitet. Men det här exemplet, hämtat från Italien, kommer säkert att pigga upp er. Det visar att internationell solidaritet inte bara är tomt prat. Det visar också att enskilda länders fackföreningar kan genomföra effektiva fackliga aktioner. Hör det, Hesse Ericsson i Transport?

Bokbrottsarbete kan ofta kännas tungt och segslitet. Men det här exemplet, hämtat från Italien, kommer säkert att pigga upp er. Det visar att internationell solidaritet inte bara är tomt prat. Det visar också att enskilda länders fackföreningar kan genomföra effektiva fackliga aktioner. Hör det, Hesse Ericsson i Transport?

Varför tar man då en dam? Jo, sedan 1945 italienska landsorgarna med Chile. Det är koppar inte heller enskilda hamnarna. chilenska kopparlångfärd mot Milano.

I Belgien hör chaufförerna i de holländska radion att det samlats en hel del folk vid gränsstationen Meer. Det är fackföreningsfolk, chilénare och journalister som ska beledsaga transporten genom Holland till Handelskammaren i Rotterdam. ~~Hymn~~ ^{Hymnet} bland chaufförerna närmar sig nollpunkten. Man stannar upp, diskuterar.

Chaufförerna hör att den belgiska radion rapporterar om transportens färd genom Frankrike. Tre av långtradarna går över gränsen till Belgien vid tvåtiden på dagen där de möts av en välvillig men handfallen sackföreningsman. Han talar om att transporten ska få poliseskort genom Antwerpen för att "beskydda chaufförerna".

Efter antwerpen slinker man in på en liten sidoväg och kommer till den obemannade gränsposteringen Poppets. Där väntar transportörerna van der Schuur med två nya chaufförer som ska pigga upp sina demoraliserade kamrater. Lasten förs till "säker ort". Och här försvinner kopparen, efter dryga två veckors utfärd genom Europa.

Efter åtta dagars väntan kan äntligen styra kosan hemåt. Gottardo Ruffoni har fackfattare från företaget och chamlats. Den holländska k kommer i egen bil med chitaga i detta avsked. Han skäat var och en av chaufförerna. Konvojen rullar iväg. En härefter de sex långträdarna med aktionsledarna från C Vägen stiger långsamt. Motopp blir synlig. Vid gränsden italiensk eskorten står avlösende franska eskorten spår. Inte heller på andra s tunneln finns någon eskort. chaufförerna trampar gasen konstant och kör som möjl

Mont Blanc

IRRFÄRD GENOM EUROPA

...ör tar man då omvägen över Rotter-
? Jo, sedan 1975, bojkottar de tre
nska landsorganisationerna handeln
Chile. Det innebär att chilensk
var inte heller kan lossas i de itali-
hamnarna. Lastbilarna med sin
nska kopparlast börjar sin långa
mot Milano.

YSKLAND
?

7.

Här slutar historien. Ryktena vet berätta
att kopparlasten, som var avsedd för en
fabrik i Milano, sålts en gång till, nu
till ett metallföretag i Västtyskland.
Kanske stämmer det, kanske inte. Ingen
vet längre vart 150 ton chilensk koppar
tog vägen.

2.

22 JUNI: De sex lastbilarna anländer till Milano och
det internationella transportföretaget Gottardo Ruffoni.
Lasten måste klaras innan den slutligen levereras till
mottagaren. En av arbetarna på Ruffoni får se chauff-
förens ordersedlar och förstår att det rör sig om chilensk
koppar. Chaufförerna får besked att lämna sina bilar,
de italienska arbetarna förklarar lasten i blockad och
vägrar lossa den.

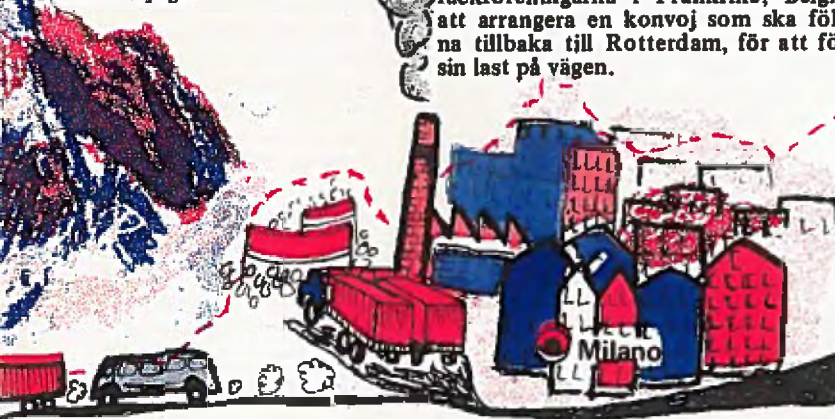
Två lastbilar tillhörande ett annat holländskt transport-
företag, och som lastat koppar samtidigt med de sex
andra, kan dock utan problem klarera sin last och sedan
lossa den. De har åkt till ett annat kontor i Milano,
Concorezzo, där man tydligen inte är lika uppmärksam...

Arbetarnas blockad på Gottardo Ruffoni får omgående
stöd av den italienska transportarbetarfederationen,
FLMT.

23 JUNI: Fabriksrådet på Vabco Trafili, dit kopparen
är destinerad, beslutar sig för att ansluta sig till bojkotten.
Samma dag börjar aktionsledarna på Gottardo Ruffoni
att förbereda kopparens återfärd till Holland. Trösts att
bilarna har körtillstånd genom Västtyskland beslutar
man att färden ska gå genom Frankrike. Man har inget
förtroende för västtyska fackföreningar. Man kontaktar
fackföreningarna i Frankrike, Belgien och Holland för
att arrangera en konvoj som ska följa de sex långtradar-
na tillbaka till Rotterdam, för att förhindra att de lossar
sin last på vägen.

gars väntan kan så chaufförerna
kosan hemåt. Vid porten till
foni har fackföreningsfolk, arbe-
etaget och chilenska flyktingar
holländska konsulin i Milano
en bil med chaufför för att del-
sked. Han skänker en flaska vin
v chaufförerna.

lar iväg. En högtalarbil i täten,
ex långtradarerna och sist en buss
edarna från Gottardo Ruffoni.
långsamt. Mont Blancs snöiga
lig. Vid gränsposteringen måste
eskorten stanna upp - av den
nska eskorten ser man inte ett
ler på andra sidan Mont Blanc
någon eskort. Konvojen bryts
trampar gasen i botten för att
för som möjligt.



ITALIEN

PER C

Om mutor och ordnar som medel för de svenska företagens expansion i Latinamerika skrev vi i förra numret av Chilebulletinen. Det var under 1900-talets första år då de första svenska företagen etablerade egen produktion i flera latinamerikanska länder. De som var först på plan – AGA, Tändsticksbolaget (STAB) och LM Eriksson – tillhör fortfarande de största svenska företagen i Latinamerika.

Men de är långiffrån ensamma längre. Latinamerika

har under åren blivit en allt viktigare marknad för de svenska monopolföretagen. Det visas bl a av att Latinamerika är den marknad där svenska företagsdirekt investeringar ökat mest under de senaste tio åren.

I den här artikeln gör vi en övergripande beskrivning av dessa svenska företag i Latinamerika. Den visar att mutor och mygel inte heller idag är främmande metoder för de svenska kapitalisterna i deras kamp för marknader och vinster.

Svenska företag satsar som aldrig förr!

Om man – av någon outgrundlig anledning – skulle få för sig att ställa upp alla som arbetar på svenska industriföretag på en gemensam plats, så skulle man få ihop en ganska internationell samling. Så gott som var fjärde skulle tala något annat språk än svenska. Finska, tyska, portugisiska, spanska, hindu... skulle surra i luften. Och det skulle inte huvudsakligen vara de invandrade arbetarna i Sverige som skulle stå för dessa språk, utan arbetare på svenska företag i andra länder. Var fjärde anställd inom den svenska industrin arbetar nämligen på dotterföretag i andra länder.

Beroende av utlandet

Det visar rätt tydligt hur internationaliserad – för att använda ett neutralt ord – den svenska ekonomin är. Relativt sett spelar de svenska dotterföretagen utomlands en större roll för industrin i sin helhet än t o m imperialismens bastion USA eller de starkt expanderande Västtyskland och Japan. I proportion till sin storlek investerar den svenska industrin mer utomlands än industrin i dessa länder. Proportionellt fler anställda arbetar i dotterföretag utomlands än vad som gäller för andra länders industrier.

När man säger att Sverige är ett av världens mest imperialistiska länder, så är det således inte ett påstående som bara gripits ur luften.

I absoluta siffror är naturligtvis de stora imperialistiska staternas investeringar mycket större än de svenska.

USA-företag svarar exempelvis för ca 60% av samtliga utlandsinvesteringar, medan svenska företag står för bara 2%. Men i förhållande till den "egna" ekonomin betyder alltså den svenska två procenten faktiskt mer än de amerikanska 60. Konkret betyder det att exploateringen av arbetarklassen i andra länder är minst lika betydelsefull för de svenska kapitalisterna som för de amerikanska.

Latinamerika

– expanderande marknad

Europa är, naturligt nog, det område där de flesta svenska dotterföretagen återfinns. Men det är i Latinamerika de svenska investeringarna ökat mest under de senaste tio åren. Och av de svenska företagens investeringar i u-länder så finns så gott som alla i Latinamerika. Av de 428 producerande svenska dotterföretag som 1970 fanns utomlands

låg närmare 20 i Afrika, 30 i Asien men hela 70 i Latinamerika.

Vilka företag är det då som står för de svenska investeringarna utomlands? Antalet investerande företag är inte alls lika stort som antalet dotterföretag. 1970 var det bara 110 företag som stod för samtliga de 428 utlandsinvesteringarna (här talar vi bara om producerande dotterföretag, inte försäljningsbolag). Men samtidigt stod de tio största av dessa 110 företag för hela 75% av samtliga utlandsinvesteringar. Dessa företag stod också för den största delen av den svenska exporten och för den största delen av antalet industrianställda i Sverige.

Det är alltså de stora monopolföretagen, de som har störst politiskt och ekonomiskt inflytande i Sverige, som dominerar de svenska investeringarna utomlands. Det är också dessa företag som dominerar de svenska investeringarna i Latinamerika. Om vi tittar på kartan så hittar vi sådana företag som LM Eriksson i tre länder, AGA i nio, STAB i sex, Saab-Scania i tre o s v. Vi ser också att det är främst till tre länder – Argentina, Brasilien och Mexico – som de svenska företagen är koncentrerade. Men det finns också flera svenska företag i Colombia, Peru och Chile. Dessutom pågår nyetablering av svenska företag i Ecuador, där AGA håller på att bygga en svetsfabrik, och i Bolivia, där Atlas Copco håller på att bygga en fabrik.



Att få fram information om svenska företags investeringar utomlands är svårt varför den här listan förmodligen ej är komplett (t ex saknas LM i Colombia!).

Viktiga företag

De varor som de svenska företagen i Latinamerika tillverkar är ofta ganska avancerade och har stor betydelse för andra delar av industrin i dessa länder. Förutom SKEGA, som har en fiskeflotta och konserverfabrik i Chile, så är det inget av företagen som kan betraktas som råvaruexploaterande. Det är också ganska få av dem som är inriktade på produktion av konsumtionsvaror. Förutom STAB med sina tändstickor, så finns Electrolux som producerar hushållsapparater, Monark som producerar cyklar och utombordsmotorer (Monark exporterar också speciella racercyklar till USA från sin fabrik i Colombia), Astra som tillverkar läkemedel och några till.

Men de allra flesta producerar som sagt produkter med en mer direkt betydelse för den övriga industrin. Det gäller för SKF som har stor betydelse för bilindustrin i Argentina och Brasilien. Det gäller för Johnson i Colombia som producerar tankanläggningar för bryggerier. Det gäller för AGA som producerar olika typer av industri- och sjukhusgas. Det gäller för SKEGA i Chile som producerar gummyskyddsutrustning för gruvindustrin i Chile och de närliggande länderna. Det gäller för Jugner i Argentina och Mexico som producerar ackumulatorer för bl a tåg. Vi skulle också kunna räkna in Volvo och Saab-Scania som tillverkar tunga lastbilar. Eller LM Eriksson som står för en stor del av de statliga och kommunala telefonnäten och telekommunikationssystemen i de länder där de finns. Uppräkningen skulle kunna fortsätta. Men om vi till detta lägger att många av de svenska företagen ofta har monopolställning, eller nästintill, på sina latinamerikanska marknader, så förstår vi att de svenska företagen har stor ekonomisk, politisk och teknologisk betydelse inom de olika länderna.

Utlandsinvesteringar skumma?

"Det finns enbart kommersiella skäl till att vi går in i ett utland... Det är hur snabbt jag får tillbaka min investering som är det avgörande". Så svarade direktör Hans Stahle i

Alfa Laval på en fråga från SIDA:s Rapport för ett par år sedan. Det är ett ärligt svar.

Allt för många försöker gömma sin alldeles normala kapitalistiska verksamhet bakom fraser av humanitet och utvecklingssträvanden. Som om inte strävan efter profit alltid är kapitalisternas yttersta drivfjäder - såväl i Sverige som i Latinamerika. Som om denna grundläggande sanning plötsligt skulle förändras bara för att det rör sig om ett sk utland

Nej, naturligtvis är det som Hans Stahle säger. Det är möjligheten till profit som är avgörande för om man investerar - och också för hur man betar sig när man engång etablerat sig på marknaden.

När man ska undersöka de svenska företagens investeringar utomlands, så stöter man på en mängd svårigheter.

Uppgifter hemligstämplas, statistiken är ofullständig eller finns inte alls. Det är verkligen som om det vore fråga om en mycket skum verksamhet, som till varje pris måste döljas. Samma intryck får man när man talar med representanter för svenska företag utomlands. Det är få som svarar så ärligt som Hans Stahle.

Svårigheten att få fram data visar sig bl a när man söker efter siffror för vinsthemtagning. Men det beror inte bara på statistikens djungler att det är svårt att plocka fram exakta siffror. Framför allt har det att göra med hur de flesta svenska företag fungerar. De flesta av dem är nämligen i princip sammansättningsanläggningar. De viktiga komponenterna produceras i Sverige och sätts bara ihop i Latinamerika. Det gäller för Volvo, för LM Eriksson, för Johnson, för Sandvik... det gäller t o m för Astra som importerar de kemiska ingredienserna och för Jugner som importerar ackumulatorsubstansen från sin Oskarhamnsfabrik. De företag som inte importerar delar av slutprodukten importerar oftast sina maskiner från Sverige. Det gäller t ex för STAB och för AGA.

Denna interna handel mellan koncernens olika delar ger naturligtvis fantastiska möjligheter att ta ut sin profit i den form och på den plats det är lämpligast vid ett givet tillfälle. Det finns ingenting som säger att det bästa sättet skulle vara att ta ut vinsten i "reda pengar" som skickas hem till moderbolaget i Sverige. Varför inte göra som AGA - sälja en gammal utrustning från dotterföretaget i Italien till dotterbolaget i Colombia och ta ut ett rövarpris för det.

Möjligheterna är många. Och det är framför allt på det sättet de svenska företagen agerar. Därför är det också svårt att i siffror belägga graden av utsugning som de utsätter de latinamerikanska arbetarna för.

Svenska företag, "mindre dåliga"?

Det finns folk som hävdar att svenska företag ändå är "mindre dåliga". De tänker då på att de svenska företagen skulle vara mer ansvarskännande inför samhället i stort än t ex de amerikanska. Man kan säkert hitta exempel på amerikanska företag som agerar med en total brutalitet mot sina arbetare och svenska företag som intar en mer försiktig och förhandlande hållning. Men att detta skulle innebära något "mindre dåligt" är ett absurt påstående.

De svenska företagen utgör en del av den totala imperialistiska exploateringen av dessa länders arbetarklass och de försvarar samma intressen som sina amerikanska kolleger. Det finns sådana exempel som mutskandalerna i Peru och Mexico, då LM-direktörer dömdes av domstol. Under det senaste året har också LM i Colombia anklagats av tidningar och fackföreningar för att ha mutat tjänstemän på arbetsministeriet i syfte att få tillstånd avskedanden av arbetare.

Men det är ändå inte framför allt genom sådana exempel vi ser vilka intressen de svenska företagen försvarar. Vi minns AGA:s agerande i Chile till försvar av kuppmakarna. Eller SAS gratulatinsannonser till juntan på ettårsdagen av kup-

pen. Och vi minns de svenska direktörernas glädjestrålade uttalanden i Veckans Affärer (19/8 1976) efter militärkuppen i Argentina. Det behöver inte alls vara så att de svenska företagsledarna personligen är för militärdiktaturer. Men så snart det kapitalistiska systemet på något sätt hotas, så griper de in och stöder al-

la åtgärder som försvarar detta system. Därför säger de svenska företagsledarna i Chile och Argentina nu att de ser ljus på framtiden, att "det är bättre nu". Kanske någon av dem i samma ögonblick beklagar blodsutgjutelsen, "men det är det pris vi måste betala...". Mordet på tusentals arbetare, upphävandet av alla elementära rättigheter, svält... det är det pris de svenska imperialisterna - liksom de av andra nationaliteter - låter de latinamerikanska arbetarna betala för att skydda sina egna intressen.

Men det är heller inte bara i krissituationer de svenska företagen visar sig i all sin imperialistiska nakenhet. Också i "lugna" situationer kan vi se det. Framför allt gäller det deras förhållande till arbetarna och deras organisationer.

Så har t ex SKF i Argentina, LM i Colombia och Volvo i Peru försökt krossa arbetarnas fackföreningar genom att ta initiativ till nya fackföreningar som kontrolleras av dem själva. Så har t ex militanta fackliga ledare under det senaste året avskedats från AGA i Colombia och Volvo i Peru. Säkert finns det fler exempel, men informationen hit är knapp och ofullständig.

Den fackliga uppsplittringen i de latinamerikanska länderna, liksom de internationella fackliga organisationernas byråkratisering är hinder i vägen.

Men en av solidaritetsrörelsens grundläggande uppgifter när det gäller kampen mot den svenska imperialismen måste vara att mobilisera till solidaritet med arbetarna på de svenska företagen. Till stöd för deras ekonomiska krav likaväl som till stöd för och försvar av deras organisationer.

Lars Palmgren



LA JORNADA—Lima, Martes 24 de Junio de 1975

FINGRET

av Felix Toshi Arakaki

Övers. Ingvar von Schulz

Sedan månader tillbaka stod han där, stilla. Som ett barn i skamvrån, som en ostyrig docka, orörlig. Han var bara en symbol, ett tecken på att här fanns ett fruktansvärt förödmjukande slaveri. Han var själv en förödmjukelse av kött och blod.

Han var dörrvakt, han vaktade en dörr som aldrig öppnades, en dörr målad på gjuteriets bakre vägg.

En kväll klagade en av jobbarna, mellan kvävda hostningar, på arbetet i stenkrosskällaren. Han var sjuk av dammet som samlats i lungorna. Vi får väldigt dåligt betalt, sa han till kamraterna, och dan därpå, på eftermiddagen, fick han ett kraftigt käppslag i ryggen följt av ropet Tjena, herr Stöddig! Han hörde nog inte de dånande skratten från dem som fortsatte att skrika Tjena, tjena, tjena! medan de slog mot hans lungor. Han spydde redan blod.

Då skrek mannen högt åt våldsmännen som fortsatte att puckla på den lungsjuke arbetarens rygg medan de skrek konstiga hälsningar. Senare spreds hans protest till polisstationerna, till rättvisans marknadsplatser, ut på gatorna, ja, det nådde till och med fram till tidningarna, men allt begravdes i tystnad.

Efter några veckor dog arbetaren på sjukhuset, och den andre, han som hade sett det hela, hotades till livet, och dömdes att stå där vid dörren som cheferna hade låtit måla.

— Den vägen, genom den där dörren, kommer lastbilarna att köra in, sa gjuteriets Verkställande Direktör.

Månaderna gick och dörren fanns kvar, målad på väggen, och mannen stod kvar och såg till att ingen passerade genom den.

En kväll stod han där som vanligt och tittade på arbetarna som bar på rörkopplingar av gjutjärn.

Chefens slagskämpar satt vid en vägg och spelade tärning och ropade grova förolämpningar.

Plötsligt fylldes fabriken, gjuteriet, av ett vrål, ett fruktansvärt vrål, han fick gåshud och håret reste sig på hans huvud. Han reagerade blixtnabbt med att springa mot ljudet. Över maskinernas likgiltiga buller hördes fortfarande den smärtfyllda klagan från mannen som försökte organisera om facket.

Strömbrytaren hade på något mystiskt sätt slagits till medan mekanikern höll på att olja stenkrossens kugghjul.

1974 beslöt den peruanska militärregeringen under dåvarande president Velasco att alla större dagstidningar skulle överföras i de olika folkrörelsernas regi. Av dessa skulle *La Prensa* överlämnas till arbetarrörelsens organisation.

För att förbereda överlämnandet skapade *La Prensa* en tidningsbilaga — *La Jornada* — som utkom en gång i veckan. *La Jornada* skulle dels föra ut arbetarkulturen och behandla händelser ur den peruanska arbetarrörelsens historia, dels ta upp aktuella arbetsproblem.

Författaren — Felix Toshi Arakaki — till den här verklighetsbaserade berättelsen är själv lärare, som specialiserat sig på att leta reda på missförhållanden på arbetsplatserna. Han skrev en rad liknande "reportage" i *La Jornada*.

När Morales Bermudes tog över presidentämbetet i augusti -76 innebar det även ett totalstopp för tidningsprojektet. De flesta som jobbat på *La Prensa* rensades ut, så också Felix Toshi, och *La Jornada* upphörde att utkomma.

Dörrvakten såg fackledaren linda in sin högra hand i en skitig trasa som snabbt fylldes med blod. Han var vit som ett lakan i ansiktet. De tog honom till administrationskontoret där det hängde en vit låda med ett påmålat rött kors på väggen. De öppnade den, men den var tom. Vilt skrattande kom kassörskan ihåg att gjuteriets Generaldirektör hade slängt sjukvårdsartiklarna.

Den skadade mannen gick ut från kontoret. Han gick ut i omklädningsrummet, där det fanns en annan förbandslåda, men den var också tom.

När arbetaren gick ut på gatan för att få tag på en bil och åka till sjukhuset började chefen skrika åt alla att återgå till arbetet.

Efter en stund stod chefen tillsammans med sina slagskämpar och gapskrattade vid dörren som ännu inte var någon dörr. Slagskämparna återvände till sitt tärningsspel. Chefen gick fram till maskinerna och samlade ihop fingrarna som slitits av arbetarens hand. Därifrån gick han till förbandslådan och spikade upp fingret mitt på det röda korset.

När de gick ut från arbetet den kvällen fick dörrvakten som bevakade förödmjukelsen på väggen veta att en av dem som bar gjutjärnsbitar hade sett chefen koppla på strömbrytaren till stenkrossen. □

UNIDAD POPULAR'S CHILE

MURALMÅLNINGAR folkets vapen i kampen

Ur den omfattande massmobiliseringen före och under Unidad Populares regeringstid växte många nya företeelser fram. En av dem var muralmåleri.

Uppkomsten av målarbrigader tillgodosåg inte bara ett angeläget politiskt behov – att föra ut vänsterns ståndpunkter till gemene man. Muralmåleriet återspeglade även i hög grad de förändringar i attityder och arbetssätt som började växa fram i konstnärskretsar i slutet av sextio-talet.

Om detta berättar Lucia och Rolo – chilenska konstnärer som lever i exil i Sverige.

– De första målarbrigaderna bildades faktiskt redan till valkampanjen 1964, berättar Lucia. Också då hade vänstern bildat en gemensam front, FRAP, och aktiviteten var stor. Alla ville bidra till kampen på något sätt. Vi var då några ungkommunister vid Konstfackskolan i Valparaíso som började måla slagord på väggarna. För att få måla måste man ha tillstånd – som inte beviljades. Vi måste därför måla fort och utan skisser. För det mesta målade vi på väggarna till FRAP's lokaler. Det hände att grannen kom ut och sade att vi kunde måla på hans vägg också. Kontakten med folk var i allmänhet god – människor kom fram och pratade med oss då vi målade.

– Tanken att måla kollektivt på stora ytor – hur uppkom den egentligen? Finns det sedan gammalt någon tradition av muralmåleri i Chile?



Till Kommunistpartiets 50 års jubileum tre månader innan kuppen gjordes den här jättemålningen. Den målades på muren längs Mapuchofloden i Santiago och mätte 500 m på längden och 4 på höjden. I arbetet deltog såväl PC-medlemmar som konstnärer.

– Det fanns en tradition på restaurangerna såväl i Chile som i Mexico att restauranggästerna gjorde kollektiva bilder på väggarna. Men våra målarbrigader nu på sextio- och sjuttio-talet uppstod ur ett konkret behov – behovet av att föra ut vänsterns propaganda. Högern hade nästan alla massmedia och dessutom råd att trycka valaffischer på kommersiella förlag. Muralmålningarna var folkets vapen i kampen.

Konsten förändras

– Jag tror att man måste poängtera sambandet mellan muralmåleriet och utvecklingen inom konsten i stort, inflikar Rolo. Konstnärerna som traditionellt arbetat mycket individuellt började under sextio-talets senare hälft utvecklas mot en alltmer kollektiv inriktning. Den stora reformen 1968 på konstskolorna markerar en vändpunkt.

– Eleverna krävde att skolan skulle öppnas för folket. Man

anordnade kvällskurser för arbetarna, man kämpade för att skolan skulle nå ut till arbetarna i fabriker och poblaciones. Konstnärerna arrangerade utställningar på gator och torg. Man eftersträvade en populär konst som motvikt till den traditionella konsten. Tidigare hade många rest till Paris och Europa för att studera och den "latin-amerikanska" konstens inriktning dikterades från Sao Paulo-biennalen, en motsvarighet till Parisbiennalen. Man sökte nya vägar och alternativ – 1969 ordnades t o m en alternativ utställning till Sao Paolo biennalen på Moderna Museet i Santiago.

Valkampanjens målarbrigader

– I samband med valkampanjen 1969-1970 var det många som slutade skolan och övergick till att jobba med folket

som politisk militant, fortsätter Rolo. Man visade silkscreentryck i stora cirkustält ute på stan. Och det var nu målarbrigaderna utvecklades explosionsartat. Det var partierna – främst kommunist- och socialistpartiet – som tog initiativ till bildandet av brigader. Varje brigad bestod av 10-15 personer plus vakter.

Såväl konstnärer som arbetare och studenter deltog. Under själva kampanjen målade vi bara bokstäver – så stora som möjligt för att de skulle synas. Jag tror att man delade upp de viktigaste väggarna mellan partierna så att alla skulle kunna göra sin röst hörd.

– Alla brigader måste ha vakter och hjälmar, säger Lucia. Det gällde att hålla sig undan såväl polisen som högergrupper. Högern bildade också "brigader" som gick ut och målade över våra målningar.

Det hände t o m att de sköt på människor som målade.

Expansion och utveckling

Senare, efter Unidad Populares seger, skedde en massiv utveckling av muralmåleriet i Chile. I varje provins fanns det 3-4 brigader. Bara i Santiago räknade man över 20 stycken. Kommunistpartiets brigader hette lika över hela landet – Brigada Ramona Parra (se not) – likaså socialistpartiets – Brigada Elmo Catalan (se not).

Nu började man också måla mera dekorativt, man använde flera färger och varje grupp hade sina speciella färger. Syftet med målningarna var emellertid fortfarande att föra ut viktiga krav och nyheter. Nationalisera kopparn!

Kuba fritt territorium! Barren ska vara lyckliga! Stoppa

fascismen! är några av de slagord som förekom. Samma målning fanns kvar bara i ett par veckor, sedan målade rigaden över den med en ny.

Brigaderna var uppdelade i tre grupper – en som skissade upp målningen på väggen, en annan som målade figurerna och en tredje som målade bakgrunden.

Stiliserade bilder

– Stilen var speciellt utvecklad för muralmålningarna, så-



En målning utförd av Socialistpartiets brigad – Brigada Elmo Catalan. Texten lyder "... och vi ska inte känna ångest för att föda".

ger Rolo. Formen – muren – spelade en viktig roll. Man målade stiliserade figurer i långa fresker – armen i bilden blir lång eftersom muren är lång. Endast de billigaste grundfärgerna användes – för att bilden skulle bli så synlig som möjligt ville man ha klara kontraster. Konturerna spelade en viktig roll, de band samman alla delar som olika människor målat.

Innehållet i muralmålningarna kan naturligtvis diskuteras, fortsätter han. Eftersom brigaderna kom till på partiernas initiativ var det naturligtvis PC's och PS's linje de förde fram. Även diskussionen mellan de olika vänsterpartierna syntes på muralmålningarna. Jag tycker emellertid att det är *sättet* på vilket man propagerade som är det viktiga!

På landsbygden – affischer



Bröd, jord, socialism...

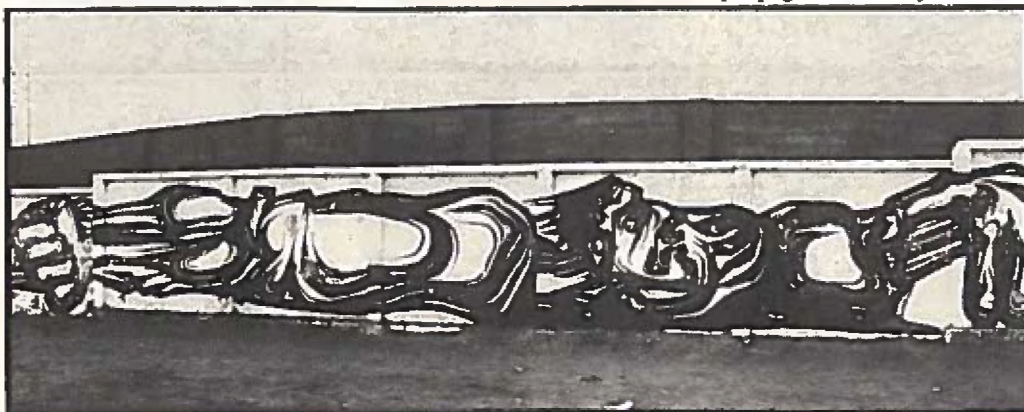
– Muralmålningarna fanns ju främst i städerna, fortsätter Lucia. På landsbygden där man saknade stora husväggar och långa murar måste man finna på andra sätt att föra ut propaganda och nyheter. För

att stödja bondekampen i södra Chile t ex ordnade MIR (Revolutionära vänsterrörelsen) kurser i silkscreentryck för bönderna i Llanquehui. Man använde billiga färger och enkla motiv – bönder med en chilensk flagga eller vapen i hand. De här affischerna var emellertid oerhört viktiga – en affisch kan du ju alltid hänga upp på ett träd, det behövs inte en husvägg för det!

Idag finns varken affischerna eller muralmålningarna kvar i Chile. Affischerna rönt samma öde som större delen av litteraturen från samma tid – hamnade i juntans bokbål. Muralmålningarna å sin sida målades över eller förstördes av skolungdomar som kommanderats ut av militären.

Men muralmålningarna lever ändå kvar – som något av en symbol för Unidad Populares Chile – på skivomslag, i böcker och i minnet hos alla dem som såg och gjorde dem.

Eva Nyberg



Bilderna var stiliserade och muren bestämde i hög grad formen – Armen blir lång för att muren är lång.

Not: Kommunistpartiets brigader, Brigada Ramona Parra fick sitt namn efter en ung militant kvinna som mördats av polisen. Brigada Elmo Catalan, socialistpartiets målarbrigad, uppkallades efter en socialistisk journalist som anslöt sig till gerillan i Bolivia och som sedermera dömdes av militären.

CHILE, CHILE SOLIDARITET!

1967 väckte vietnamdemonstrationerna stor uppmärksamhet på många ställen i Sverige. Under de tio år som gått har demonstrationer blivit allt mer vanliga inslag i gatubilden också i mindre städer.

Då gäller det att göra demon-

strationerna intressantare och finna nya vägar för att föra ut information. I Umeå lokalkommitté spelade man gatuteater och hade musikgrupper med i demonstrationståget och i Varberg ordnade lokalkommittén en konstnärsfest tillsammans med två andra organisationer.



En svensk Pinochet i Umeå och USA-imperialismen personifierad kunde Umeå-borna få se den 14 maj. Det var Umeå lokalkommitté som spelade gatuteater och informerade om Chile.

Teatern blev en succé och lokalkommittén lovar komma igen med mera teater under den nu pågående septemberkampanjen.



En utklädd fruktförsäljare gick vid sidan av demonstrationståget i Umeå. "Köp chilenska äpplen!" ropade han och fick svar från demonstrationståget: "Buu – köp inte chilenska äpplen – bojkotta juntan!" Folk stod verkligen och tittade och undrade – men vägrade att köpa. Tyvärr säljs inte de chilenska äpplena i "riktiga" affärer under lika tydlig beteckning som de här teateräpplena.



I Varberg ordnade lokalkommittén en konstnärsfest tillsammans med några andra organisationer. Roy Fribergs tavla "JUNTA" som den här bilden visar en detalj av inbringade åtskilliga tusenlappar till Chileinsamlingen.

IDB-debatten i riksdagen: Handelspolitiken avgörande

Protesterna räckte inte — i första omgången, skrev vi i Chilebulletinen nr 2/77 med anledning av regeringens proposition om ett svenskt inträde i den Interamerikanska utvecklingsbanken, IDB. Dessvärre räckte de heller inte i den avgörande omgången — i riksdagsdebatten i början av juni.

Med tre rösters majoritet beslutade riksdagen att Sverige ska bli medlem i IDB.

— Att inte ansluta sig till IDB innebär ju att vi medvetet, nästan ensamma bland industriländerna, tar en allvarig konkurrensnackdel på den latinamerikanska marknaden, att svenska företag förvägras tävla om projekt på cirka 75 miljarder under åren 1977—1979.

Så klart på sak uttryckte sig den folkpartistiske riksdagsmannen David Wirmark när den borgerliga majoriteten i Sveriges riksdag röstade för ett inträde i den Interamerikanska utvecklingsbanken, IDB, i början av juni.

Regeringsförslaget segrade i voteringen med röstsiffrorna 163 för och 160 mot ett inträde. Att majoriteten ändå blev så knapp berodde bl a på att två folkpartistiska riksdagsmän vägrade att inordna sig i ledet och gick emot regeringen.

David Wirmarks uttalande i debatten är typiskt för hur de borgerliga argumenterade: Här gäller det att stödja de svenska företag som vill vara med i kampen om den latinamerikanska marknaden. Staten måste gå i täten när bolagen beger sig utomlands.

Att IDB-medlemskapet är ett kraftigt stöd till diktaturregimerna i bl a Chile, Argentina och Brasilien betyder mindre.

— Vi ska inte blanda ihop handelspolitik och utrikespolitik, säger de. Att gå med i IDB är handelspolitik. Att protestera mot att de mänskliga rättigheterna undertrycks är utrikespolitik och aldrig må de bli ett. Så tycks borgarna resonera.

Burenstam till månen
Wallenbergsgäddaren och

handelsministern Staffan Burenstam-Linder förde regeringens talan. Han bemötte argumenten mot ett svenskt inträde bl a med att Sverige går in i IDB för att förändra bankens inriktning:

— Sedan har vi den svåra frågan: Var har man störst inflytande? Har man det genom att så att säga kliva bakåt? Så vitt jag förstår har den som sätter sig på månen mycket litet inflytande på vad som händer på jordklotet. Den som åkt till månen kan ju ha gjort det av mycket övertygande moraliska skäl, men han blir väldigt snart bortglömd. Han har inga möjligheter att påverka, hans röst hörs inte. På samma sätt är det med den som står utanför IDB, menade Burenstam.

Fakta är att Sveriges medlemskap ger en minimal möjlighet att påverka bankens inriktning. Sverige kommer att dela på en röst med sju eller åtta andra stater. Det betyder en åttandedels röst för handelsministern att förändra IDBs långivning. En långivning som under perioden november 1976 till april 1977 gav Chile, Uruguay, Paraguay, Argentina, Bolivia och Brasilien närmare 450 miljoner kronor till olika projekt.

Strutspolitik 1

Men det fanns ändå borgerliga debattörer i riksdagen som förnekade att långivningen skulle innebära ett stöd till dessa fascistdiktaturer. En av dem var den ökände herr Siegbahn (m):

— Nå, frågar en del opponenter, men stöder man inte då en regim om man medverkar i en bank av denna typ?

— Nej, det vet vi inte mycket om. Det finns inget bevisat i det avseendet. Det är inte alls självklart att man försenar en demokratisk utveckling om man medverkar till investeringar.

Strutspolitik 2

Det var dock inte bara moderaterna som bedrev strutpolitik i riksdagen. En annan flitig talare var liberalen Olle Wästberg. Han sade bl a så här:

— Ökade kontakter och snabbara ekonomisk utveckling minskar förtryckarnas möjligheter. Ett land som ständigt besöks av affärsmän, kulturarbetare och turister kan inte i längden stänga ute sina egna medborgare från information.

Han menade också att Sverige mycket väl kunde gå in i banken därför att:

— Det finns inte någon opinion i Latinamerika för att Sverige ska stå utanför IDB. Demokraterna i Latinamerika (!) säger inte att vi ska hålla oss utanför.

Nej, "demokraterna" säger inte det. Men det finns tusentals latinamerikanska flyktningar, bl a i Sverige, som säger der. Vad gäller oppositionen i de latinamerikanska diktaturerna så vet säkert också Olle Wästberg vilka möjligheter den har att göra sig hörd.

Hycklarna

Men de främsta hycklarna i IDB-debatten var kanske ändå de centerpartistiska riksdagsmännen. Centerpartiet tog på sin riksstämman 1976 bestämt avstånd från ett svenskt medlemskap i IDB. Men att ha en åsikt före det att man sitter i regeringsställning och en annan efter — det tycks vara centerns vägledande ideologi, inte bara i IDB-frågan.

Torsten Bengtsson representerar väl denna ideologi. Han menade att avgörande förändringar i IDB hade inträffat se-

dan centerns riksstämman 1976. Tolv nya länder hade bl a blivit medlemmar, sade han. Men bankens utlåningspolitik, hade den på någon avgörande punkt förändrat sig? Nej, det kunde inte ens herr Bengtsson påstå.

Stödet till militärerna större nu

Fakta är nämligen att stödet till militärdiktaturerna snarare har ökat än minskat sedan 1976. IDB är och förblir en bank som stöder förtrycket i Latinamerika. Ett svenskt medlemskap ändrar inte och kan inte ändra på detta.

Av samma skäl som vi reste parollen "Nej till svenskt inträde i IDB!" säger vi nu:

SVERIGE UT UR IDB!

Robin Lapidus

Källa: Snabbprotokoll från riksdagsdebatterna 1976/77 Nr 150

Bakgrund

IDB, Interamerikanska utvecklingsbanken, bildades 1959 kort efter den kubanska revolutionen. Initiativet till banken kom från USA. Den omfattade från början 22 latinamerikanska stater jämte USA och Kanada. Banken dominerades helt av USA, som i vissa frågor t o m har vetorätt.

1975 öppnades banken för inträde även för icke-amerikanska stater. Ett av skälen till detta var att USA ensamt inte längre ville bära de kostnader som engagemanget för med sig.

IDB bidrog aktivt till militärkuppen i Chile 1973, bl a genom att strypa lånen till UP-regimen under perioden 1970-1973.

★

För mera information se: Chilebulletinen nr 6/76 och 2/77

Kommentar nr 1/77

LA VIOLENCIA

reaktionärt våld och folklig kamp

De colombianska gerillarörelserna är de som bäst har lyckats överleva den reaktionära offensiven i Latinamerika. De är relativt stora och har ett fast stöd i de områden de lever i. Vilket inte innebär att de idag utgör något allvarligt hot mot de härskande.

Hur har de lyckats leva vidare? Svaret ligger i historien - i den period i Colombias historia då det folkliga upproret i brist på ledning utmynnade i reaktionärt våld och tragedi - La Violencia.

Ett skott brinner av och snart flyger meddelandet från hus till hus - gerillan har intagit byn, de vill att vi ska samlas på plazan.

I den tidiga gryningen, innan djuren vaknat och kvinnorna börjat få liv i morgonelden, har en grupp beväpnade män kommit ner från bergen och överrumplat både den lokala polisstationen och prästens hem. Nu vill man tala med byborna.

Detta händer i Colombia. En gerillagrupp intar en by, stannar några dagar, propagerar bland byborna, bränner polisens register och kastar ut folkets fiender ur byn. Innan polis och militär hunnit till platsen, försvinner man till sina basområden i bergen. Kanske har man fått med sig ytterligare någon medlem bland byns invånare.

Gerillarörelserna i Colombia intar en särställning i Latinamerika. Det är det enda land



Mordet på folkledaren Jorge Eliécer Gaitán den 9 april 1948 blev den utlösande faktorn - La Violencia börjar. Knappt tio år senare då striderna mattas av har 200 000 människor fått sätta livet till.

där större grupper har kunnat leva vidare efter de många uppblossande, Kubainspirerade gerillastriderna under 60-talet. Gerillan i Argentina kom senare, i Centralamerika finns några aktiva grupper, men på de flesta håll är kvarvarande gerillagrupper mycket små och isolerade och har inte alls det folkliga stöd gerillan i Colombia fortfarande åtnjuter.

Violencian

För att förstå orsakerna till detta måste vi gå tillbaka till en fruktansvärd period i Colombias historia - Violencian.

La Violencia - Våldet - var ett blodigt inbördeskrig, som rasade i närmare tio år, 1948-1957. Vad hände?

Bakgrunden var ökade motsättningar inom de härskande klasserna och ökade krav på reformer bland folket. Förändringarna började komma redan på 30-talet. Det kan sägas ha varit den mest liberala och demokratiska perioden i Colombias historia.

Två stora partier behärskade landet. 1930 lyckades det liberala partiet äntligen ta över den politiska makten från det Konservativa.

Detta lyckades genom att Colombia vid denna tid genomgick en moderniseringsperiod. De gamla strukturerna inom jordbruk, industri, undervisning, m m låg efter i utvecklingen. Det Liberala partiet stod för en mer modern kapitalism. Det hade

sitt stöd inom medelklassen, bland industriägare och industriarbetare, hos fattiga bönder och lantarbetare. Det Konservativa partiet byggde sin makt på de stora jordägarna och den mäktiga kyrkan.

1930 fram till efter andra världskriget var också en period av försvagad imperialistisk dominans i Latinamerika. Den internationella ekonomiska krisen och kriget gav dessa länder en möjlighet att under en viss tid utveckla en egen industri och skydda sig mot utplundring.

De konservativa hade under lång tid varit eftergivna mot de amerikanska bolagen. Oljan hade sålts ut, United Fruit kontrollerade bana-

nera, man hade låtit USA ta över Panama, som tidigare var en del av Colombia.

Reformer

Liberalerna genomförde reformer. Jordbruket moderniserades, beroendet av kaffet minskades, fler bönder fick egna landområden. Inom industrin infördes minimilöner, reglerad arbetstid och pension. Bildandet av en Landsorganisation stöddes.

Förändringarna skapade motsättningar. Bland arbetare och bönder ökade kraven på radikala reformer, inom de härskande grupperna började man bli rädd för utvecklingen, samtidigt som imperialismen åter stärkte sitt grepp under 40-talet.

Politiskt tog sig detta uttryck i en splittring av det liberala partiet. En progressiv del började föra in radikala reformkrav i sin politik och väckte allt högljuddare sympati bland folket. Den moderata delen började allt mer ge efter för de konservativa. Detta utmynnade i att de konservativa 1946 kunde återta presidentposten.

Folkligt uppror

Men utvecklingen kunde inte stoppas. Den progressiva delen av det liberala partiet hade ett starkt folkligt stöd. Under ledning av advokaten och folkledaren Jorge Eliécer Gaitán gick man till storm mot den härskande klassen, krävde jordreform och sociala förändringar.

Den 9 april 1948 mördas så Gaitán på en av huvudstaden Bogotas gator. Han hade blivit för farlig.

En våldsam revolt bryter ut i staden. På några dagar mördas 5 000 människor. Violencian har börjat.

Mot det folkliga upprорот sätts polis och militär in på landsbygden, där ett formligt inbördeskrig har blossat upp.

Redan tidigare hade strider börjat utkämpas på landsbygden mellan bönder som ockuperat mark och civila och militära terrorgrupper.

Snart blir upprорот en närmast urskiljningslös slakt av fattiga människor. Militär går in till stöd för jordägare och lokala makthavare, men folkets vrede mot de härskande vänds i ett tanklöst hat mellan liberaler och konservativa, där

de flesta offren på båda sidor är fattiga civila.

Den främsta orsaken till detta var det enormt starka inflytande kyrkan och en konservativ ideologi hade över många fattiga och att de revolterande aldrig hade någon klar politisk ledning.

Nu utförs fruktansvärda dåd av mord, tortyr, lemlästning. Byar överges, bränns ner. Folket ger sig av in i skogarna, bandit- och gerillaband bildas.

200 000 döda

Men de härskande står till stor del utanför. Den rika liberala oppositionen hotas inte av den konservativa diktatur, som införs 1950.

Strider pågår fram och tillbaka under nästan tio år. Främst drabbas de södra och östra delarna av landet. Omkring 200 000 människor mister livet.

Det folkliga upprорот som Violencian var utvecklades aldrig till en revolutionär situation. Både den politiska medvetenheten och den politiska ledningen saknades. Det kommunistiska parti som fanns var svagt och ställde sig under lång tid utanför striderna. Först så småningom tog kommunisterna aktiv del i striderna och försökte inrikta folkets vrede mot de verkliga fienderna – jordägare, kapitalister och militärer. Man bildade gerillagrupper och upprättade samarbete med mera politiskt medvetna liberala grupper, som tog avstånd från de rövarband som härjade i landet.

Självständiga republiker

Den kommunistiska gerillan lyckades upprätta ett tiotal »självständiga republiker» i södra delen av landet. Det var mindre befriade områden, där jorden delades ut och egna skolor och domstolar upprättades. Områden försvarades av beväpnad milis och det var inte förrän framåt mitten av 60-talet som armén med USAs hjälp lyckades krossa den sista självständiga republiken.

1957 störtades liberalerna och de konservativa general Pinillas militära diktatur som införts 1953. En politisk kompromiss uppnåddes. Partierna enades om att dela den politiska makten under 16 år. Under omväxlande fyra-årsperioder valdes en liberal

respektive konservativ president. Överenskommelsen har hållits och när den gick ut 1974 valdes en liberal president – Lopez Michelsen.

Violencian fick många negativa konsekvenser för det colombianska folket. Repressionen hårdnade och den härskande klassens makt förstärktes. När befolkningen flydde från landsbygdens våld övertogs jorden av godsägarna. Den snabba inflyttningen till städerna fick till följd en fruktansvärd överbefolkning. Misären och arbetslösheten har sedan dess kunnat utnyttjas för att hålla lönerna nere och stärka industriägarnas makt.

Borgarklassen stärktes också politiskt. Motsättningarna mellan partierna minskade, den militära och civila kontrollen ökade.

Bland stora befolkningsgrupper utvecklades en politisk apati. Man längtade efter fred och såg ingen möjlighet att förändra samhället.

Gerillans rötter

Men samtidigt utvecklades en politisk medvetenhet bland många. Speciellt i de tidigare befriade områdena. Och det är i dessa områden och händelserna under Violencian som den colombianska gerillan har sina rötter.

Kommunistpartiet ökade under 60-talet sitt inflytande över gerillagrupperna i södra delen av landet och bildade 1965 gerillaarmén FARC. Under inflytande av revolutionen på Kuba bildades 1964 den nationella befrielsearmén ELN i den norra delen av landet, också den främst i områden som berörts av Violencian. 1967 bildades så den Kina-inriktade gerillagruppen EPL. Denna har dock aldrig lyckats få samma inflytande som de andra.

Efter en period av relativt offensiv gerillakamp under mitten av 60-talet främst från ELNs sida – man stod i opposition till FARC, som inte såg tiden mogen för en väpnad nationell kamp – tvingades gerillan till ett mera defensivt upprätthållande av sina basområden.

Idag bibehåller gerillagrupperna en viss aktivitet i sina områden. Men de är inte någon ledande kraft i den politiska

kampen och har varken tillräckligt stöd eller kapacitet för att leda en folklig kamp till seger. FARC ser inte heller detta som sin uppgift i dagens läge. Trots vissa splittringar följer man i stort sett Kommunistpartiets politik, som idag går ut på att det politiska arbetet i fackföreningar mm är viktigare än den väpnade kampen.

ELN har förlorat en del i betydelse och politiskt inflytande, bland annat efter att ha förlorat en stor del av sin ledning och den minsta gerillagruppen EPL har mycket litet inflytande och aktivitet.

Bland annat genom en fördelaktig geografi kan dock gerillan fortsätta att utgöra ett latent hot och kan i en annorlunda politisk situation bilda stommen för en utbredd väpnad kamp. Men idag utvecklas kampen främst på andra områden.

Facklig kamp

De fackliga organisationerna har, trots en fortsatt stark splittring, utvecklats starkt. De radikala fackliga organisationerna har fått ett ökat inflytande och målet är nu att skapa en enad facklig centralorganisation.

Det är fortfarande väldigt svårt för de colombianska arbetarna att genomföra framgångsrika strejker på grund av den fackliga splittringen, det hårda förtrycket och en hög arbetslöshet. Men högre utbildade och ekonomiskt viktiga arbetargrupper, som lärare och oljearbetare, har under senare tid genomfört hårda, framgångsrika förhandlingar och strejkaktioner. I dessa har man kunnat ena nästan hela den fackliga rörelsen och vänstern och genomfört stora enhetsdemonstrationer.

Även bonderörelsen har stärkts och är idag säkerligen den starkaste i hela Latinamerika.

Det är på dessa områden den politiska kampen i Colombia idag utvecklas. Gerillans väpnade kamp fungerar parallellt med denna men är trots sin relativa styrka av mindre betydelse.

Per-Ulf Nilsson

BRASILLEN-10 000 studenter på gatan: **Den som tiger idag ~den samtycker!**

När myndigheterna tillämpar terroristlagen mot 8 flygbladsutdelare ställer 10 000 studenter upp till de anklagades försvar. För bara ett år sedan var en sådan demonstration helt otänkbar. Men idag är den nyväckta studentrörelsen bara ett bland många tecken på hur det brasilianska folket samlat sig till en allt bredare proteströrelse mot den härskande militärklicken. Allt fler samhällsgrupper, ja, t o m delar av militärmakten ställer sig nu bakom kraven på allmän amnesti och ny författning.

DET hela började med att anhöriga till de politiska fångarna bildade en kvinnorörelse för att utverka amnesti åt de fängslade. Sedan hakade kyrkan på och förde via sina biskopsmöten ut ett försvar av de mänskliga rättigheterna. Med tiden har kraven på amnesti och ny författning blivit en enkel minimiplattform som tillåter politiska grupper av olika slag att gemensamt mobilisera befolkningen mot den militära diktaturen. I den utvecklingen har också studenterna sin givna plats.

Studentprotester skallar på nytt

Allt sedan den stora protestvågen 1968 har det varit tyst om den brasilianska studentrörelsen. De militära makthavarna har använt alla tänkbare medel för att hålla tillbaka studentoppositionen. Men i maj i år återkom studentrörelsen på den politiska arenan med oväntad kraft och med stor klarspråkighet i sina krav.

Den 5 maj demonstrerade drygt 10 000 studenter på gatorna i Sao Paulos centrum. Demonstrationen varade i två timmar. Studenternas banderoller och slagord krävde omedelbar frigivning av fängslade kamrater, slut på tortyr och politisk förföljelse, fullständig och ovillkorlig amnesti samt återinförande av demokratiska rättigheter. Där studenterna drog fram applåderade folk på trottoarer och i barerna. Ett annat tecken på uppskattning var regnet av papperslappar, som slängdes ut av kontorsanställda i de höga centrumhusen. Att stadens befolkning solidariserade sig med studenterna och deras krav gick inte att ta miste på.

Försvar av 1:a maj firandet

Demonstrationen organiserades med kort varsel till försvar för en grupp fängslade studenter och arbetare (se vidstående text!).

Gruppen hade gripits av polisen den 1:a maj medan den höll på att sprida ett 1:a maj upprop. När de greps hade uppropet redan hunnit spridas över hela det s k ABC-området (d v s industriförstäderna Sao Andres, Sao Bernardo och Sao Caetano, som omger Sao Paulo). Uppropet knöt an till de allmänna krav som länge förts fram av den oberoende s k Fackliga Oppositionen (fristående från den statliga fackföreningsbyråkratin), nämligen: löneökning, prisstopp, anställningstrygghet, strejkrätt, organisationsrätt och yttrandefrihet.

En medveten promenad

Demonstrationen, eller promenaden som det heter i Brasilien (d v s la paseata), förbereddes på olika sätt av studentorganisationerna. Studenterna fick på förhand dela

upp sig i mindre grupper, som skulle hålla ihop tills allt var över. Det bestämdes att om, eller när, polisen angrep, skulle man inte göra motstånd utan bara sätta sig ner. Alla gripanden skulle rapporteras till en rättshjälpsbyrå vid den juridiska fakulteten, och eventuella sårade skulle omhändertas vid universitetsklinikerna. Det beslöts vidare att inte tillåta spridandet av andra trycksaker än det egna dokumentet, "Öppet brev till befolkningen", som utarbetats gemensamt av de två studentstyrelserna vid Sao Paulos statliga respektive katolska universitet.

Före "promenaden" samlades man på universitetsområdet, där olika talare framträdde. Mikrofonen fick vandra mellan talarna för att dels låta olika riktningar komma till tals, dels försvåra polisens registrering av de talande.

De som talade representerade en ny generation studentledare. Att de ännu var tämligen ovana vid sin roll visades av deras stammande sätt att uttrycka sig samt enkelheten och upprepningarna i deras uppmaningar till de församlade studenterna. Men det är ju inte så underligt efter 13 års diktatur och 9 års direkt förföljelse av studentrörelsen.

Ovana demonstranter mot polisens specialtrupper

En annan sida av studenternas ovana vid sådana här insatser visade sig mot slutet av demonstrationen, när polisen gick till anfall med tårgasbomber. Ingen bland de 10 000 demonstranterna hade tänkt på att ordna sådan utrustning (som ammoniak eller bikarbonat) som kunnat användas för att motverka tårgasens effekter. Studenter-



na tycktes vara okunna om hur man kan skydda sig mot tårgasangrepp.

För att upplösa demonstrationen satte myndigheterna in militärpolisens stötkupper med specialdresserade hundar vattenkanoner (med färgat vatten för att märka demonstranterna) och de s k "brucutus" (bepansrade fordon som sprutar grus och vatten och dessutom är försedda med lätta kulsprutor). Inför den övermakten hade studenterna inget att sätta emot. Men det behövdes inte heller, innan demonstranterna skingrades hade de redan haft dryga två timmar på sig att föra ut sitt budskap till stadens befolkning.

Centralregeringen i Brasília förbjöd omedelbart alla ytterligare studentdemonstrationer. Men stödkupper förekom ändå över hela landet. På alla universitetsorter spreds Sao Paulo-studenternas upprop. Och senare i månaden hölls en "nationell kampdag" som engagerade över 50 000 studenter över hela landet. Studenterna fortsatte även under juni månad att på olika sätt föra fram sina protester. Först med vinteruppehållet i juli blev det lugnt i Brasiliens universitetsstäder.

Regimen på fallrepet?

Demonstrationen den 5 maj

innebar en pånyttfödelse av den stridbara brasilianska studentrörelsen. Händelsen gav dessutom ny fart åt spekulationerna om den nuvarande regimen skräpplighet. Det hjälpte inte att utbildningsministern Ney Braga försökte avfärda demonstrationen som betydelselös. Och ingen lyssnade på kongressens 73-åriga talman, som försökte försvara regimen genom att förklara att studenterna alltid bråkat på grund av "dålig mat och dåliga lärare". Den politiska innebörden av studentdemonstrationerna gick inte att förneka.

Studentrörelsens uppsving i maj 77 kommer i ett skede då demokratisträvandena blivit allt mer uttalade, både i civila och militära kretsar. Bland tidigare anhängare har militärregimen tappat prestige och auktoritet i takt med att ihålligheten i landets s k ekonomiska utveckling blivit allt tydligare. Regimen får bära hundhuvudet för de utrikespolitiska motgångar Brasilien mött på senare tid — framför allt vad gäller de försämrade relationerna till USA. Det finns mycket som talar för att den brasilianska militärdiktaturen för närvarande genomgår en kris liknande den som föregick den grekiska militärjuntans fall 1974.

CAMILO



FÖLJANDE TEXT ÄR ETT "ÖPPET BREV TILL FOLKET" SOM SPREDS PÅ STORMÖTEN DEN 4 MAJ OCH UNDER DEMONSTRATIONER I BRASILIEN DEN 5 MAJ.

"DEN SOM TIGER IDAG, DEN SAMTYCKER"

Den som tiger idag, den samtycker. Vi har nog av fängelser. Vi har nog av våld. Vi accepterar inte längre några mord som de på Wladimir Herzog (journalist och lärare), Manuel Fiel Filho (arbetare) och Alexendro Vanucchi (studenten som studentorganisationen DCE — LIVRE vid Sao Paolos universitet har uppkallats efter). Vi accepterar inte längre att myndigheterna misshandlar våra kamrater och gör dem ofärdiga. Vi vill inte att våra hjältar tillfogas men för livet som Manuel da Conceicao.

Idag går vi ut på gatan för att kräva omedelbar frigivning av våra kamrater arbetarna Celso Brambilla, Marcia Basseto Paes, Jose Maria de Almeida och Adamir Marini och studenterna Fernando Antonio de Oliveira Lopes, Anita Maria Fabri, Fortuna Dwek och Claudio Julio Gravina, alla fängslade för omstörtande verksamhet.

I vårt land kan idag varje person som kräver sin rätt, alla som inte accepterar ekonomisk utsugning, lönestopp, höjda levnadskostnader, sämsta tänkbara levnads- och arbetsvillkor, alla som protesterar mot polisens förföljelser och våld, anklagas för omstörtande verksamhet.

Likaså anses de vara subversiva som bryter mot den nationella säkerhetslagen, ett juridiskt instrument som rättfärdigar att de mest legitima folkrörelser slås ned.

Idag accepterar vi inte längre allt detta. Vi kräver av myndigheterna att de respekterar demonstrations-, yttrande- och organisationsfriheten för alla förtryckta sektorer i samhället.

Vi vill rikta oss till alla dem som förtrycker oss. Och vi vet, att det bästa sättet att tala till, att kämpa mot alla dessa som förtrycker oss genom ekonomisk utsugning, genom politiskt våld och polisvåld är genom fackföreningarna och genom våra oberoende organisationers fria sammanslutningar.

Vid Universitetet i Sao Paulo och vid Sao Paolos Katolska Universitet har studenterna skapat sina fria organisationer (DCE-LIVRES vid UPS och PUC). Fria därför att de inte lyder under myndigheternas lagar, som inte accepterar fria och direkta val och som hindrar vår demonstrations- och organisationsfrihet.

Det är för att vi inte längre accepterar att bli slagna som vi nu kräver omedelbar frigivning av våra fängslade kamrater, som fängslats inte på grund av den så kallade omstörtande verksamheten, utan för att de kämpar för den exploaterade befolkningens intressen: mot de höga levnadskostnaderna, mot lönestoppet, för organisations- och yttrandefriheten och för friheten att kräva sin rätt.

Det är för detta vi alla är samlade nu, för att demonstrera offentligt under samma och enade paroller:

- Slut på tortyr, fängelser och politiska förföljelser!
- Frige våra kamrater omedelbart!
- Obegränsad och villkorslös amnesti för alla politiska fångar, flyktingar och landsförvisade!
- För de demokratiska friheterna!

Detta öppna brev har publicerats i Brasiliens viktigaste dagstidningar.

Arlandapolisen:

Varför kommer du hit?

För att arbeta eller göra politik?

Det här är berättelsen om Tito. Om hur han flydde från generalernas Chile och hamnade på polisernas Arlanda.

Efter 14 timmars korsförhör och väntan hos den svenska polisen kunde han — mycket tack vare släktingarnas ingripande — äntligen pusta ut.

Kvällen den 13 juni kom Tito till Arlanda. Han kom tillsammans med sin fru och sin tvåårige son direkt från Santiago de Chile. Hans båda föräldrar och syskon finns redan i Sverige. De har kommit tidigare med hjälp av svenska myndigheter och FN:s flyktingkontor i Santiago. Men Tito har kommit hit på egen hand.

Hans släktingar i Sverige har sparat ihop till flygbiljetterna och sänt honom och hans fru dem. De valde att skrapa ihop pengar till en biljett framför att försöka få visum till Tito redan innan han lämnade Chile. Det finns så många som är i behov av att lämna Chile eller andra latinamerikanska länder och den svenska flyktingkvoten är så liten att mycket få av dem så skulle behöva visum till Sverige får det genom kvoten. Man hade också erfarenhet av ett fall som man lämnat in till Invandrарverket för att ansöka om visum till Sverige. Ett år senare hade ansökan ännu inte behandlats och personen det gällde hade under tiden suttit fängslad och misshandlats svårt innan han åter släpptes fri.

Åtta vuxna och två barn kommer från Chile den här kvällen. De får vänta till sist vid passkontrollen. Sedan placeras de i olika rum. Tito och hans familj väntar tillsammans i ett rum övervakade av en polisman.

Förhöret börjar

Det genomförs med hjälp av en tolk. Det blir många missförstånd. Tolken formulerar frågorna så konstigt, tycker Tito.

Polisen: Varför kommer du till Sverige?

Tito: Jag har problem i Chile.
— Hur har du fått pengar till resan?

— Min far hjälpte mig.

— Vem är han? Hur länge har han varit här? Vad gör han här?

Tito berättar:

— Min far var politisk och facklig ledare i Chile. Efter militärkuppen i september 1973 var han förföljd av militären. Han fängslades och frigavs, men fängslades snart igen och detta upprepades flera gånger tills han var tvungen att lämna landet och kom till Sverige. Hela vår familj förföljdes för att vi deltagit i kampen på våra arbetsplatser och på det område där vi bodde.

— Efter det min far lämnat Chile fortsatte de att förfölja mig på olika sätt. Anledningen var att de ville få mig att avslöja var min far befann sig. De trodde han var kvar i Chile, fast de borde ha vetat att han för länge sedan flytt till Sverige. Ibland förväxlades jag med honom, vi heter likadant. För att jag är min fars son fängslades jag. Efter det jag frisläppts fortsatte de att komma och kallade mig till förhör flera gånger. De gjorde razzior i mitt hem. Och efter sådana razzior finns inte många hela saker kvar.

Ledande frågor

— Varför kommer du hit? För att arbeta eller för att göra politik?

— Det är klart att jag tänker söka mig ett arbete här. Jag måste ju försörja min familj.

Polisen lyser upp och förefaller mycket nöjd med svaret.

— Då har du alltså inga problem där? Vad händer om du åker tillbaka?

— De kommer att fortsätta att förfölja mig, det är en omöjlighet för mig att återvända. Idag "försvinner" många av dem som säkerhetstjänsten DINA arresterar. Med denna fråga klämmer

man åt flyktingen. Svarar man som Tito klassas man som ekonomisk flykting trots att större delen av förhöret bestått av Titos berättelse om hur han och hans familj varit förföljd sedan kuppen. Och ekonomiska flyktingar har ingen anledning att söka politisk asyl... Och vad hade polisen sagt om Tito svarat att han inte alls tänker arbeta i Sverige utan bara syssla med politik?

Det är sent. Polisen visar tecken på att vilja gå hem.

— Nu ska du föras till ett näraliggande hotell och imorgon fortsätter vi förhöret.

— Får jag ringa min familj, de väntar mig.

— Det är bättre att du väntar till imorgon när vi talat färdigt med varandra.

Fruen och sonen har suttit med under förhöret. Både Tito och barnet är i behov av läkarvård men de har varken fått vila eller fått någonting i sig. Klockan är över ett på natten när två poliser kommer för att föra dem till hotellet.

Släktingarna kommer till hjälp

De andra flyktingarna som kom med planet har också suttit i långa förhör men de har fått komma igenom passkontrollen. Ensamma i den stora hallen på Arlanda sitter Titos släktingar. De har bett att få tala med Tito, men fick det inte. Polisen som förhört Tito kommer ut.

— Var är han? Var har du vår morbror? frågar barnen.

— Han ska stanna här över natten, säger polisen. Ni kan åka hem nu.

— Vi stannar tills han får komma ut.

Väl på hotellet ringer Tito trots polisens avrådan hem till sin sväger. Delar av välkomstdelegationen tar sig till hotellet och när polisen kommer tidigt på morgonen



finner han Tito där tillsammans med halva släkten.

14 timmar hos polisen

Förhöret fortsätter med bara Tito. Idag rör det sig nästan uteslutande om Titos far.

— När kom din far till Sverige? Hur kom han hit? Vad sysslar han med här?

Och så frågar polisen igen om hur Tito kunde få flygbiljetter till Sverige och hur han kunde få ut pass i Chile om han var förföljd av polisen, det är ju polisen som utfärdar passen?

— Sådana som är i min situation får hjälp av FN:s flyktingorgan och av den katolska kyrkans hjälporganisation Vicaria de la Solidaridad, svarar Tito. Deras advokater sköter om allt åt en.

Förhöret avslutas. Tito med familj förs tillbaka till Arlanda. Där får de tillbaka sina pass och biljetter som polisen tagit vid ankomsten och Tito får också tillbaka sin adressbok som beslagtogs under förhöret.

Efter 14 1/2 timmar hos polisen kan äntligen Tito, hans fru och barn lämna Arlanda.

Sigyn Ohlsson



●Polisen – en maktfaktor i svensk flyktingpolitik!

Citat ur utlänningslagen:

"Såsom politisk flykting anses i denna lag utlännings som i sitt hemland löper risk att bli utsatt för politisk förföljelse. Med politisk förföljelse förstås att någon på grund av sin härstamning, tillhörighet till viss samhällsgrupp, religiösa eller politiska uppfattningar eller eljest på grund av politiska förhållanden utsättes för förföljelse, som riktar sig mot hans liv eller frihet eller eljest är av svår beskaffenhet, eller också att på grund av politiskt brott allvarligt straff ålägges honom."

"Utlänning, som utan att vara politisk flykting på grund av de politiska förhållandena i sitt hemland ej vill återvända dit och som kan återoppta tungt vägande omständigheter till stöd härför skall ej utan särskilda skäl förvägras vistas i riket."

Chilekommittén:

Det är inte polisens sak att fatta politiska beslut!

Berättelsen om Tito är bara ett exempel på den svenska passpolisens hårdare attityd gentemot politiska flyktingar. En attitydförändring som sker med regeringens tysta samtycke.

En genomgång av gällande regler visar klart – det är regering och riksdag som fastställer ramarna, men det är polisen som fattar besluten. Politiska beslut.

DEN 31 MAJ GENOMFÖRDE riksdagen en ändring av den 21 a paragrafen i utlänningslagen som trädde i kraft den 1 juli – en förändring som innebär ökade befogenheter för polisen att avvisa utlännings som kommer till Sverige. Denna ökade restriktivitet drabbar inte bara "vanliga" utlännings som kommer hit – den drabbar även personer som har tunga skäl att inte återvända till sina hemländer på grund av de politiska förhållandena där, dvs personer som är i behov av skydd här.

Enligt tidigare gällande lag hade polisen rätt att avvisa en utlännings endast inom de första åtta dyggen efter den ankomst till Sverige. Därefter kunde polisen inte själva verkställa sitt avvisningsbeslut om beslutet överklagades hos Invandrarverket. Nu, däremot, har polisen rätt att avvisa en utlännings inom åtta dagar efter det att polisen fått kontakt med personen ifråga. Det innebär alltså att en person som vistats i landet i flera veckor innan han uppsöker en polisstation för att söka uppehållstillstånd fortfarande kan avvisas utan att Invandrarverket får nys om saken.

Polisen fattar politiska beslut

I lagen står visserligen också att polisen inte har rätt att avvisa personer som återoppar politiska skäl för att få stanna – med den reservationen att i

fall då påståendet om politiska skäl är uppenbart oriktigt kan polisen fatta beslut om avvisning. Är polisen tveksam får den heller inte besluta om avvisning. Tveksamhet har emellertid i praktiken visat sig vara en obefintlig egenskap hos den svenska passpolisen. Det är alltså polisen som avgör huruvida ett påstående av politisk art är uppenbart oriktigt eller ej – vilket är fullständigt fel! Det är inte polisens sak att fatta politiska beslut!

Tolkservicen under all kritik

Förutom att polisen helt saknar utbildning och kompetens för sådana avvägningar kommer utlänningsens rättstrygghet ytterligare att sättas på spel på grund av den miserabla tolkservice som erbjuds vid polisförhören. Många förhör försiggår på språk som varken polisen eller utlänningsen behärskar särskilt väl. I andra fall anlitar polisen tolkar – tolkar som i många fall är inkompetenta och mera agerar som hjälppoliser än som neutrala språkrör mellan polis och utlännings. Till och med tolkning per telefon förekommer!

Oftast sker avvisningen med hänvisning till att "utlänningsen saknar medel för sitt uppehälle här i landet". Nästan alltid när en utlännings kommer hit i avsikt att bosätta sig här finns det enligt lagen anledning att skicka iväg honom. Anser den polis som handlägger ärendet att personen ifråga inte är i behov av skydd här skickar man iväg honom med en formell motivering, typ avsaknad av arbetsstillstånd eller tillräckliga medel för sitt uppehälle.

Rättstryggheten – en chimär

En person som av polisen dömts till avvisning har "rätt" att överklaga beslutet. Ett överklagande innebär emellertid inte att verkställandet av avvisningsbeslutet uppskjuts – och därigenom blir den rätten en chimär. Dessutom är informationen till avvisnings-

hotade utlänningsar om vilka rättigheter man har t ex att få juridiskt biträde ofta mycket bristfällig. De flyktingar som i mitten av juli avvisades tillbaka till Chile fick tillgång till juridiskt biträde först efter ingripande från medlemmar ur Chilekommittén! Utlänningsen har heller inte rätt att få ett juridiskt biträde genom rättshjälpen så länge avvisningsärendet ligger hos polisen. Det är först när polisen fattat sitt avvisningsbeslut som han får den rätten – och då ska polisen verkställa sitt beslut så snart det går. Vilket i praktiken innebär med första bästa returflyg!. Det får inte bero på en slump om de anhöriga lyckas hitta en jurist som är villig att offra nattsömnen för att försöka få Invandrarverket att stoppa avvisningen!

Polisens attityd hårdare

Polisens hållning gentemot politiska flyktingar har avgjort hårdnat – en förändring som sker med regeringens tysta medgivande. Det försämrade ekonomiska läget i Sverige åtföljs av en restriktivare flyktingpolitik.

Den svenska flyktingpolitiken får emellertid inte utgå från sysselsättningsläget i Sverige – den måste utgå från de behov som finns i Latinamerika! Genom det utrymme för godtycke som finns i den nuvarande lagen är rättssäkerheten på flera sätt satt ur spel för flyktingar som kommer hit.

Vi kräver därför

● att polisens avvisningsrätt helt avskaffas i de fall då utlänningsen påstår sig vara, eller man annars kan förstå att han är i behov av skydd här – besluten ska fattas av Invandrarverket!

● att en tolk som behärskar båda språken alltid finns på plats

● att flyktingen omgående informeras om sina rättigheter

● att flyktingen får träffa personer, bosatta här i Sverige, som står honom nära

● att Invandrarverket kan kontaktas även utom kontorstid

Eva Nyberg

Arlandapolisen om avvisningarna:

”Läget i Chile har stabiliserats”

— Den svenska flyktingpolitiken har inte förändrats, hävdade invandrarministern Ola Ullsten vid den uppvaktning Chilekommittén gjorde hos honom i början av juni.

Drygt en månad senare avvisades tre chilenare — tillbaka till Chile. Det är så vitt vi vet första gången chilenska flyktingar som kommer direkt från Chile till Sverige avvisas vid den svenska gränsen och sänds tillbaka till Chile. Är detta ytterligare ett av de ”olycksfall i arbetet” Ola Ullsten menar att man måste acceptera?

DET VAR DEN 2 JUNI Chilekommittén hade fått tid att uppvakta invandrarministern för att redovisa vår syn på regeringens flyktingpolitik. Endast två dagar tidigare hade riksdagen godkänt regeringens förslag till ändring av utlänningslagen och därigenom gett polisen större handlingsfrihet i fråga om avvisningar av utlänningar (se sid 30-31!) Mycket av samtalet rörde sig därför också om avvisningsreglerna och polisens sätt att sköta avvisningsärenden.

Vad avvisningsreglerna beträffar hävdade Ola Ullsten att de inte har något med politiska flyktingar att göra.

— Alla ärenden där politiska skäl åberopas skall lämnas över till Invandrarverket, sade han och fortsatte

— Bestämmelserna är bara till för ”klara” fall och räddar många undan en lång väntetid



Invandrarminister Ola Ullsten

som ändå till slut mynnar ut i ett avslag på ansökan om uppehållstillstånd.

”Läget i Chile stabiliserat . . .”

Så sade ministern. Men det är passpolisen som avgör vilka fall som är ”klara” och polisens kompetens att bedöma riktigheten eller oriktigheten i påståenden av politisk art kan inte annat än ifrågasättas. Chilekommittén, liksom en rad andra organisationer som sysslar med flyktingfrågor vet att det gång på gång inträffar att människor blir offer för det godtycke som finns i de rådande bestämmelserna. Vid den aktuella avvisningen av tre chilenare tillbaka till Chile hävdade en representant för Arlandapolisen att ”läget i Chile numera har stabiliserats” vilket skulle motivera en hårdare attityd från svensk sida gentemot chilenska flyktingar . . .

På vilken grund Arlandapolisen gjort den politiska bedömningen av situationen i dagens Chile kan man ju fråga sig — liksom även om den uppfattningen är representativ för svenska myndigheter i övrigt.

Det är så vitt vi vet första gången någon som kommit direkt från Chile skickats i retur till Santiago — och det är även ett mycket illustrerande exempel på den förändring som skett av den svenska flyktingpolitiken — en förändring som förnekas av Ola Ullsten. Tvärtom hävdade han ett flertal gånger att den svenska flyktingpolitiken är generös.

”Olycksfall i arbetet”

Att det ofta är slumpen som avgör huruvida flyktingen får en korrekt handläggning av sitt ärende eller inte påpekades också för ministern. Fak-

torer som den enskilde polisens inställning och kunskap i frågan, den bristfälliga tolkservicen, huruvida någon känner till att man kommer och kan slå larm om något går snett, vart man kommer och vilken tid på dygnet, om man kommer en vardag eller under en helg är alla av avgörande betydelse för ärendets utgång.

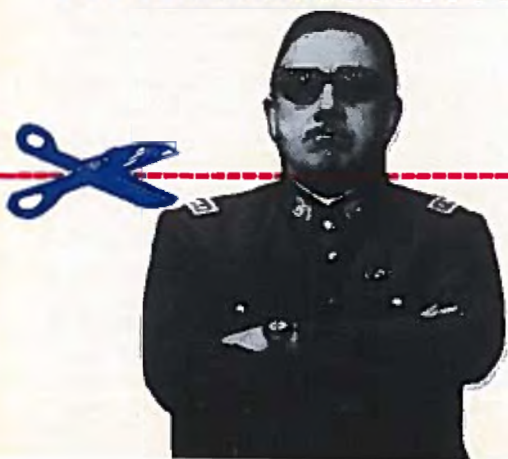
— Visst, men olycksfall i arbetet sker väl överallt och måste accepteras, menade Ullsten. Chilekommittén menade då att de är alltför många för att accepteras. Och kan man kalla det ett ”olycksfall” när polisen underlåter att informera flyktingar — som de tre som avvisades — om deras rätt till juridiskt biträde eller när den enda tolkservice som står till buds är per telefon — som för den familj som också hotades med avvisning?

Flyktingkvoten

Flyktingkvoten för budgetåret 77-78 är budgeterad till 1 250. Om regeringen bedömer att det finns ökade behov kan den höja kvoten. Men, tillade Ullsten, man kan också utnyttja färre platser än de budgeterade . . .

Slutligen kom diskussionen in på den s k terroristaffären. Ola Ullsten hävdade att det inte på något sätt hade gagnat latinamerikanska flyktingar om affären offentliggjorts, snarare tvärtom. Och när Ullsten hörde att många latinamerikanska flyktingar känner sig osäkra och skrädda av händelserna svarade han — Hälsa att de kan lita på mig! Och det kändes ju betryggande . . .

Eva Nyberg/Mona Cederberg



Jag är intresserad av att

- ☐ komma i kontakt med en lokalkommitté
- ☐ vara med i en studiecirkel om Chile

Namn

Adress

Telefon

Skicka in talongen till Chilekommittén, Box 622, 101 28 Stockholm.